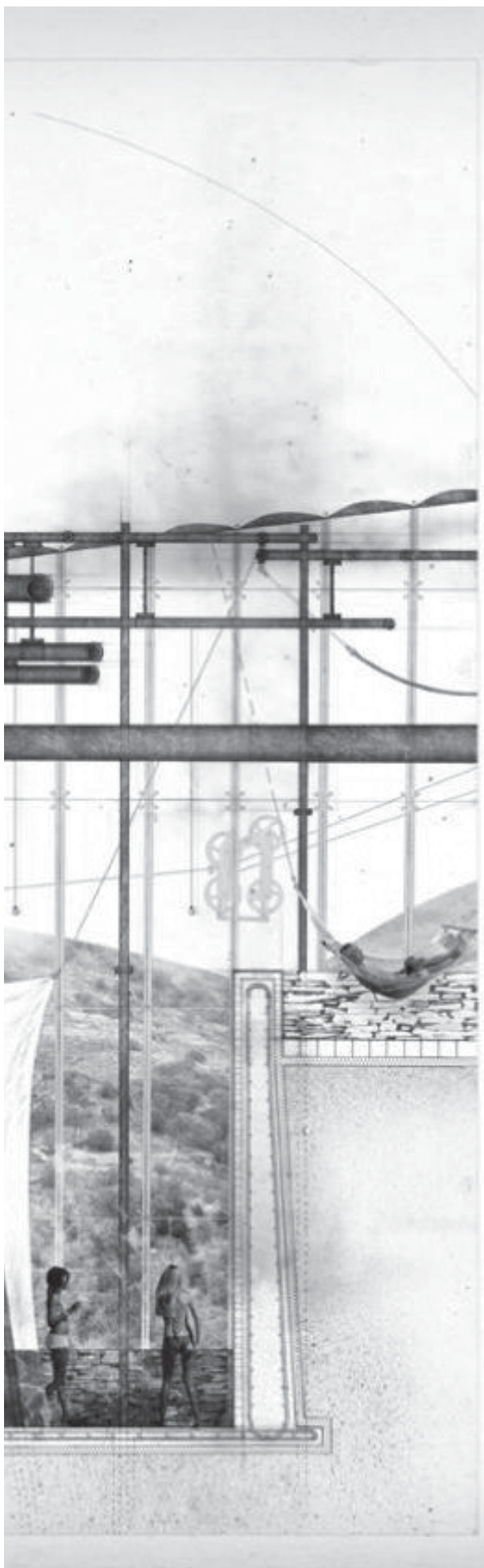

Για την
κομμουνιστική
Αριστερά της
εποχής μας

**Πρωτοβουλία για την
Κομμουνιστική Αριστερά**

Μάρτιος 2016

Περιεχόμενα

- 4 ο κομμουνισμός είναι η νιότη του κόσμου
- 5 η σημερινή φάση του καπιταλισμού
- 7 η “επιστροφή” του ιμπεριαλισμού
- 9 ΕΕ: ο “μεγάλος ασθενής”
- 10 η ελληνική κοινωνία σε ολόπλευρη κρίση
- 14 για μια σύγχρονη κομμουνιστική στρατηγική

Για την
κομμουνιστική
Αριστερά της
εποχής μας

Πρωτοβουλία για την
Κομμουνιστική Αριστερά

Μάρτιος 2016

1. Ο κομμουνισμός είναι η νιότη του κόσμου

1 Το ζετύλιγμα των πρώτων χρόνων του 21ου αιώνα δείχνει ότι σε πείσμα των εξαγγελιών για «τέλος της ιστορίας», η ταξική πάλη εξακολουθεί να δημιουργεί την ιστορία. Όμως, δεν έχει γεννήσει νικηφόρους εναλλακτικούς δρόμους. Γιατί έχει αναδειχθεί μια μεγάλη απουσία: λείπει η κομμουνιστική Αριστερά, το πολιτικό και ιδεολογικό ρεύμα που στρατεύεται στην ανατροπή του καπιταλισμού και στην οικοδόμηση μιας κοινωνίας χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Το κενό κομμουνιστικής Αριστεράς υπογραμμίζεται από την αδυναμία να υπάρξει νικηφόρα ρήξη με έναν καπιταλισμό που διανύει μία από τις πιο βαθιές δομικές κρίσεις του στην αυγή του 21ου αιώνα. Η εκκωφαντική χρεοκοπία του «υπαρκτού σοσιαλισμού» συνοδεύτηκε από την έμπρακτη, σιωπηλή, αλλά εξίσου βαθιά χρεοκοπία του υπαρκτού καπιταλισμού. Αυτή η διπλή χρεοκοπία γεννά την αντίφαση και το όριο της εποχής μας. Εποχή των τεράτων όπου το παλιό $\square$ σε όλες του τις εκδόχές $\square$ δεν έχει ακόμα πεθάνει και το νέο δεν έχει ακόμα γεννηθεί. Ο καπιταλισμός αμφισβητείται, μεγάλα κινήματα και λαϊκές εξεγέρσεις ξεσπούν, πλήθος αναζητήσεις και διεκδικήσεις καταγράφονται, όμως δεν συγκροτούνται σε μια διαφορετική, ανταγωνιστική και αντίπαλη εκδοχή κοινωνικής οργάνωσης. Ο σοσιαλισμός φέρει ακόμη βαρύ το στίγμα της ήττας του προηγούμενου αιώνα, φαντάζοντας σαν κάτι μακρινό, ουτοπικό, γραφικό και ξεπερασμένο.

2 Μπορεί να υπάρξει άλλη διέξοδος από αυτή που καθημερινά προσφέρεται ως μονόδρομος; Μπορεί να υπάρξει άλλος δρόμος από την παρατεταμένη θυσία των κοινωνικών και εργατικών δικαιωμάτων; Μπορούμε να απαντήσουμε στη βία και την εκμετάλλευση, στην καταστροφή του περιβάλλοντος, την εξάντληση των φυσικών πόρων, την πολιτιστική παρακμή, την αναπαραγωγή των πατριαρχικών δομών; Μπορούμε εκτός από αντιστάσεις και ξεσπάσματα οργής να έχουμε μια συνολική διαδικασία κοινωνικού μετασχηματισμού; Ποιος δρόμος μπορεί να σταματήσει την επιστροφή στο μεσαίωνα; Υπάρχουν προϋποθέσεις για ανατροπή και ρήξεις; Έχει νόημα σήμερα το ερώτημα της επανάστασης; Μπορεί να υπάρξει σήμερα μια πλειοψηφική συμμαχία των υποτελών τάξεων που να στρατευτεί στην υπόθεση της κοινωνικής ανατροπής; Στο άνοιγμα αυτής της συζήτησης και στην αναμέτρηση με αυτά τα ερωτήματα θέλει να συμβάλει και η δική μας προσπάθεια, η Πρωτοβουλία για την Κομμουνιστική Αριστερά, πρωτοβουλία αναζήτησης, πειραματισμού, οικοδόμησης και μάχιμης παρέμβασης.

3 Η επιμονή στην κομμουνιστική υπόθεση σημαίνει την επιμονή στη θεωρία και στην πρακτική της κοινωνικής ανατροπής, στο ξεβόλεμα, στην έμπρακτη αυτοκριτική, στην οδυνηρή και δύσκολη αναμέτρηση με το καθήκον της ανασύνθεσης της κομμουνιστικής αριστεράς. Ως απαραίτητο βήμα για να ξεπεραστεί η αντίφαση ανάμεσα στις αντικειμενικές δυνατότητες για να τεθεί ο σοσιαλισμός ως εφικτή λύση και στις υποκειμενικές συνθήκες που αποτρέπουν αυτές τις δυνατότητες. Ένα τέτοιο εγχείρημα μπορεί να υπάρξει όχι εγκεφαλικά, ούτε εργαστηριακά, αλλά μέσα στις λαϊκές μάζες και στα κινήματα, μαθαίνοντας από τις αγωνιστικές εμπειρίες, βάζοντας εξαρχής την πρόκληση μιας νέας πρακτικής της πολιτικής σε ρήξη με τον αστικό τρόπο. Χωρίς μιμήσεις και άγονες αντιγραφές, χωρίς να μετράμε το μπόι μας με τον ίσκιο μας, χωρίς λογικές δικαίωσης της μιας ή της άλλης πτέρυγας, με ουσιαστική και αυτοκριτική αποτίμηση της συνεισφοράς και της εμπειρίας των διαφορετικών ρευμάτων του κομμουνιστικού κινήματος. Με την παρούσα διαδικασία σύγκλισης και τη συγκρότηση μιας σύγχρονης οργάνωσης κομμουνιστικής αναφοράς, φιλοδοξούμε να συμβάλουμε σε μια ευρύτερη διαδικασία ανασύνθεσης της κομμουνιστικής Αριστεράς στη χώρα μας.

4. Οποιαδήποτε αναμέτρηση με την οικοδόμηση μιας σύγχρονης κομμουνιστικής αναφοράς αναπόφευκτα έρχεται αντιμέτωπη με την ιστορία του κομμουνιστικού κινήματος. Μια ιστορία ηρωική που οδήγησε στα πρώτα «άλλατα στον ουρανό» αλλά και τραγική με αποκορύφωμα την πλήρη μετάλλαξη των καθεστώτων που υποτίθεται ότι «οικοδομούσαν το σοσιαλισμό». Αυτή η προσπάθεια δεν μπορεί παρά να είναι βαθιά αυτοκριτική και με διάθεση επαναστατικής ανανέωσης. Εμπνεόμαστε από τις προλεταριακές επαναστάσεις του εικοστού αιώνα, από την Οκτωβριανή επανάσταση και τις πρώτες ηρωικές προσπάθειες οικοδόμησης του σοσιαλισμού. Υπερασπιζόμαστε τις εθνικοαπελευθερωτικές επαναστάσεις που αποτίναξαν τον ιμπεριαλιστικό ζυγό και την αποικιακή εκμετάλλευση στις περιφέρειες του πλανήτη. Υποστηρίζουμε σταλάντευτα τον καθοριστικό ρόλο του κομμουνιστικού κινήματος σε κάθε βήμα που έκανε η ανθρωπότητα προς τα μπρος, με κορυφαίες συνεισφορές το τσάκισμα του ναζισμού και την κατοχύρωση των εργατικών και κοινωνικών δικαιωμάτων στις χώρες του καπιταλισμού. Αντιμετωπίζουμε την εκμεταλλευτική και αυταρχική μετάλλαξη των καθεστώτων του «υπαρκτού σοσιαλισμού» ως αρνητική έκβαση ταξικών αγώνων και όχι ως προδιαγεγραμμένη πορεία. Αναγνωρίζουμε τη σημασία κριτικών συνεισφορών μέσα στο κομμουνιστικό κίνημα από τη σκοπιά της εμπάθυνσης της ταξικής πάλης και της θεωρίας. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουμε τόσο την ανολοκλήρωτη εμπειρία της Πολιτιστικής Επανάστασης καθώς και την κριτική αποτίμηση και θεωρητική ανανέωση που γέννησαν τα κινήματα των ανολοκλήρωτων θυελλών στις δεκαετίες 60-70. Μελετάμε, ταυτόχρονα τις σύγχρονες αναζητήσεις και εμπειρίες, από το ριζοσπαστισμό στα κινήματα μέχρι τα πειράματα στη Λατινική

Αμερική. Η συζήτηση όμως αυτή δεν εξαντλείται στην ιστορική αποτίμηση. Δεν σημαίνει ούτε αγνωστικισμό ούτε διαγραφή της ιστορίας, αλλά αναμέτρηση με τα νέα καθήκοντα που νέες καταστάσεις θέτουν. Ο κομμουνισμός δεν είναι διαψευσμένη ουτοπία από το παρελθόν, είναι υλική δυνατότητα που γεννιέται στο σήμερα και εικόνα από το μέλλον.

11. Η σημερινή φάση του καπιταλισμού

5. Ο παγκόσμιος καπιταλισμός βούλιαξε πριν λίγα χρόνια σε μια ιστορικών διαστάσεων κρίση. Η κρίση αμφισβήτησε τα δόγματα για το τέλος της ιστορίας και την εποχή της ευημερίας που θα ερχόταν μετά το τέλος του καταραμένου κομμουνισμού. Ξέσπασε μετά από χρόνια εφαρμογής καπιταλιστικών αναδιρθρώσεων στην παραγωγή, στις εργασιακές σχέσεις, στην αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, στη μορφή του κράτους, στους όρους διεθνοποίησης. Οι αναδιρθρώσεις αυτές καθώς και η εμπέδωση του νεοφιλελευθερισμού, σηματοδοτούσαν μια σημαντική τροποποίηση του ταξικού συσχετισμού δύναμης σε βάρος των δυνάμεων της εργασίας και αποτέλεσαν την απάντηση των αστικών δυνάμεων στην βαθιά καπιταλιστική κρίση που ξέσπασε στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Παρά το πλήθος των απαντήσεων στην κρίση ο σύγχρονος καπιταλισμός βρίσκει μπροστά του νέα συσσωρευμένα αδιέξοδα, νέες κρισιακές τάσεις, αδυναμία συγκρότησης ενός σχεδίου ανάκαμψης. Η υπερδίογκωση του χρηματοπιστωτικού τομέα μπορεί να αποτέλεσε βασική πλευρά της ανάκαμψης της κερδοφορίας του κεφαλαίου, στο τέλος, όμως, αποδείχθηκε το πεδίο στο οποίο συμπυκνώθηκαν οι αντιφάσεις της καπιταλιστικής συσσώρευσης και η αφετηρία της δομικής κρίσης. 7 χρόνια μετά το ξέσπασμά της, η παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία εξακολουθεί να μην έχει πλήρως εξέλθει από την κρίση, παρά την παγκόσμια αντιπίθεση λιτότητας και τις τεράστιες ενέσεις ρευστότητας προς τις τράπεζες. Εξακολουθεί να μην έχει αναδυθεί ένα νέο καθεστώς συσσώρευσης, σε όλες τις πλευρές του (κοινωνικές/ταξικές, τεχνολογικές, όροι κρατικής ρύθμισης και παρέμβασης, εκδοχή διεθνοποίησης) που να μπορεί να εγγυηθεί μια ικανοποιητική αναπαραγωγή του κεφαλαίου. Την ίδια στιγμή, η καταστροφή του περιβάλλοντος δείχνει ότι η καπιταλιστική «ανάπτυξη» υπονομεύει την επιβίωση μεγάλου μέρους του παγκόσμιου πληθυσμού. Οι πατριαρχικές δομές, ο σεξισμός και οι έμφυλες διακρίσεις επιμένουν. Η υπαγωγή της επιστήμης, της γνώσης και του πολιτισμού στη λογική του κεφαλαίου επιτείνουν την πολιτιστική καθυστέρηση. Νέες μορφές απομόρφωσης και χειραγώγησης καταγράφονται.

6. Ο νεοφιλελευθερισμός, δηλαδή η αποθέωση της αγοράς, η μειούμενη κρατική παρέμβαση, η πλήρης απελευθέρωση των επενδύσεων, οι ιδιωτικοποιήσεις, η αναίρεση βασικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, αποτέλεσε την απάντηση στην προηγούμενη κρίση. Την ίδια στιγμή, αποτελεί τον πυρήνα της τρέχουσας καπιταλιστικής κρίσης, καθώς αποδείχτηκε ότι κάθε άλλο παρά ορθολογικές είναι οι «ελεύθερες αγορές». Ωστόσο, οι αστικές δυνάμεις επιμένουν σε έναν όλο και πιο επιθετικό νεοφιλελευθερισμό, που διαλύει τις κοινωνικές κατακτήσεις, μεταφέροντας την κρίση στις πλάτες των εργαζόμενων τάξεων. Στην πρόσφατη κρίση παρατηρήθηκε, επιπλέον, ένας «κεϋνσιανισμός» από την ανάποδη, μια αθρόα δηλαδή χρηματοδότηση των τραπεζών, διογκώνοντας τα κρατικά χρέη και επιβαρύνοντας τις εθνικές οικονομίες. Η επιμονή των αστικών τάξεων σε έναν ακόμη πιο επιθετικό νεοφιλελευθερισμό διόλου δεν σημαίνει το πέρασμα σε μια εποχή «ομαλής» καπιταλιστικής ανάπτυξης. Οι εκρηκτικές αντιφάσεις του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής παραμένουν ενεργές. Όμως, το ισχυρότερο στήριγμα του καπιταλιστικού συστήματος είναι ακριβώς η απουσία αντιπάλου: όχι απλώς κοινωνικών συγκρούσεων και αντιστάσεων αλλά εκείνου του πολιτικού και κοινωνικού κινήματος που θα αμφισβητήσει τον καπιταλισμό.

7. Η ιστορία του καπιταλισμού επιβεβαιώνει ότι δεν υπάρχει καμιά αυτόματη κατάρρευσή του. Οι αστικές τάξεις εκμεταλλεύτηκαν συγκυρίες κρίσης ως ευκαιρίες για να τροποποιήσουν ριζικά το συσχετισμό δύναμης σε βάρος της εργασίας. Οι κρίσεις λειτουργούν ως καταλύτες για αναδιρθρώσεις στην παραγωγή, για να ανανεώσουν το πολιτικό σκέλος του συστήματος, για να τροποποιήσουν το κοινωνικό και οικονομικό του μοντέλο. Η καπιταλιστική μηχανή παίρνει ξανά εμπρός, είτε με τη μαζική καταστροφή παραγωγικών δυνάμεων και πρώτα από όλα της ζωντανής εργασίας, είτε με καταφυγή σε πολεμικές αναμετρήσεις. Σήμερα, εάν δεν υπάρξει έμπρακτη αμφισβήτηση της αστικής πολιτικής, οι καπιταλιστές θα αξιοποιήσουν την ανασφάλεια και την επισφάλεια, τα κύματα λιτότητας, τις νέες δυνατότητες υπαγωγής όλων των όψεων της ανθρώπινης εργασίας στο κεφάλαιο και τα άλματα στις τεχνολογικές καινοτομίες, για να εξασφαλίσουν όχι μόνο την ανάκαμψη της κερδοφορίας τους αλλά και την εμπέδωση της ηγεμονίας τους.

8. Η περίοδος που διανύουμε σφραγίζεται από μια ένταση των ταξικών συγκρούσεων και πολώσεων. Διευρύνονται

τα στρώματα της σύγχρονης εργατικής τάξης. Τα στρώματα της διανοητικής εργασίας και της νέας μικροαστικής τάξης πολώνονται αντικειμενικά προς τη μεριά των δυνάμεων της εργασίας. Τα παραδοσιακά μικροαστικά στρώματα αντιμετωπίζουν την υπαγωγή σε σχέσεις εκμετάλλευσης και πιέζονται προς τα κάτω. Από την άλλη, η σύγχρονη εργατική δύναμη μπορεί να είναι περισσότερο κατακερματισμένη και επισφαλής αλλά είναι και περισσότερο επιδέξια, καταρτισμένη και σε θέση να αντιληφθεί ότι είναι ο παραγωγός του κοινωνικού πλούτου. Οι σημερινές ταξικές συγκρούσεις γεννούν τη δυνατότητα να συγκροτηθεί μια ευρύτερη κοινωνική συμμαχία, με πρωτοπόρα και ηγεμονική την εργατική τάξη, υπάρχει η δυνατότητα για την ανάδυση νέων ιστορικών μπλοκ που να ηγηθούν διαδικασιών σοσιαλιστικού μετασχηματισμού.

9. Στην κρίση επιχειρούνται τεράστιες αλλαγές σε βάρος της εργατικής τάξης αλλά και συνολικές αναδιαρθρώσεις σε όλα τα επίπεδα. Καταγράφονται νέα τοπία κοινωνικής βαρβαρότητας, αποκλεισμών κάθε είδους, σιδερόφραχτης δημοκρατίας, οικονομικών εκβιασμών, συνταγματικών πραξικοπημάτων, ακύρωσης της λαϊκής και εθνικής κυριαρχίας. Ο πυρήνας της καπιταλιστικής ιδεολογίας είναι βαθιά αντιδημοκρατικός και αυταρχικός, αποδεικνύοντας ότι πραγματική δημοκρατία μπορεί να υπάρξει μόνο σε μια σύγχρονη σοσιαλιστική και κομμουνιστική προοπτική. Υπό αυτή την έννοια, το δημοκρατικό ζήτημα αποκτά ένα βαθύ ταξικό πρόσημο, σηματοδοτεί το αίτημα αυτοκαθορισμού, λαϊκής κυριαρχίας και κοινωνικού μετασχηματισμού από τη μεριά των δυνάμεων της εργασίας. Ο σύγχρονος καπιταλισμός χαρακτηρίζεται ταυτόχρονα από πολιτιστική καθυστέρηση, απαξίωση δημιουργικών δυνάμεων, πλήρη υπαγωγή της επιστήμης στο κεφάλαιο, υπονόμηση του κριτικού λόγου, χειραγώγηση της ενημέρωσης. Αναπαράγει και επιτείνει μορφές σεξισμού, έμφυλες διακρίσεις και πατριαρχικές δομές. Ο ρατσισμός παραμένει πλευρά της κυρίαρχης ιδεολογίας και εντείνει διαιρέσεις στο εσωτερικό των υποτελών τάξεων. Η άκρα Δεξιά και το φασιστικό φαινόμενο μέσα σε συνθήκες βαθιάς πολιτικής κρίσης αποκτούν ισχυρότερη απήχηση. Μια σύγχρονη ταξική οπτική για αυτά τα ζητήματα οφείλει από τη μια να μην τα υποβιβάζει και από την άλλη να κατανοεί ότι η επίλυσή τους μπορεί να υπάρξει σε συνάρτηση με μια συνολική διαδικασία κοινωνικού μετασχηματισμού.

10. Ο καπιταλισμός φέρνει το ζήτημα της καταστροφής του περιβάλλοντος στο προσκήνιο. Η δραματική αλλαγή στο κλίμα αλλά και τα νέα κύματα λεηλασίας των φυσικών πόρων θέτουν επιτακτικά το ζήτημα της ριζικής αλλαγής παραγωγικού προτύπου. Αποδείχτηκε ότι η πράσινη επιχειρηματικότητα δεν μπορεί να ανακόψει την καταστροφή. Μόνο σε ρήξη με την «τυφλή» λογική της καπιταλιστικής συσσώρευσης και κερδοφορίας μπορεί να υπάρξει μια βαθιά διαδικασία μετασχηματισμού των σχέσεων παραγωγής και εμπέδωσης πρακτικών δημοκρατικού σχεδιασμού της παραγωγής, ένα παραγωγικό μοντέλο που να μην καταστρέφει το περιβάλλον και να μην εξαντλεί τους φυσικούς πόρους.

11. Για πάνω από δύο δεκαετίες οι αστικές δυνάμεις απεργάστηκαν τον ατομικισμό, την παραίτηση, τη διάλυση συλλογικών πρακτικών. Ο νεοφιλελευθερισμός διακήρυξε ότι «δεν υπάρχουν κοινωνίες, υπάρχουν μόνο άτομα». Όμως, παρ' όλες τις μεγάλες αναδιαρθρώσεις, την διάλυση και διάχυση παραδοσιακών χώρων συγκέντρωσης της εργατικής τάξης, τη γενίκευση μορφών επισφάλειας, τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας, τις νέες μορφές επιτήρησης, μορφές συλλογικότητας και αντίστασης διαρκώς επανεμφανίζονται, διεκδικώντας τα δημόσια αγαθά, αμφισβητώντας τη γενικευμένη εμπορευματοποίηση, οικοδομώντας νέες μορφές αγώνων. Η διαρκής πάλη των δυνάμεων της εργασίας αποτελεί το ταξικό υπόβαθρο των κυμάτων πολιτικής διαμαρτυρίας και των σύγχρονων αιτημάτων δημοκρατίας και λαϊκής κυριαρχίας. Γι' αυτό έχουμε μια επιστροφή μεγάλων λαϊκών κινημάτων. Από το Occupy και τους Αγανακτισμένους στον Ευρωπαϊκό Νότο, στο Πάρκο Γκέζι, στην Αραβική Άνοιξη, με όλη την τραγική κατάληξή της, είδαμε μεγάλες μάζες να διεκδικούν συλλογικά, να αμφισβητούν το πολιτικό σύστημα, παίρνοντας το νήμα από τις μεγάλες νεολαιίστικες, αντιπαγκοσμιοποιητικές και αντιπολεμικές κινητοποιήσεις της περασμένης δεκαετίας. Τα κινήματα αυτά ανέδειξαν ατελώς αιτήματα δικαιοσύνης, δημοκρατίας και αξιοπρέπειας που μπορούν να μπολιαστούν με μια αντικαπιταλιστική οπτική, νέες μορφές δημοκρατίας του αγώνα (οριζόντιος συντονισμός, συνελεύσεις, ισηγορία) από τις οποίες πρέπει να διδαχτούμε. Διαμόρφωσαν μέσα στους δρόμους και τις πλατείες, όρους ευρύτατων συμμαχιών των λαϊκών τάξεων σε ριζοσπαστική κατεύθυνση. Την ίδια στιγμή αποδεικνύεται πως όταν τέτοια λαϊκά κινήματα δεν συναντιούνται με το ιδεολογικό και προγραμματικό φορτίο μιας σύγχρονης σοσιαλιστικής προοπτικής και εάν δεν συγκροτούνται σε αυτόνομες πολιτικές μορφές που να εκπροσωπούν τις δυνάμεις της εργασίας, τότε διατρέχουν τον κίνδυνο να χειραγωγηθούν ή και να ηττηθούν.

12. Δεν μπορεί σήμερα να υπάρξει καμιά ρεφορμιστική πολιτική που να προσβλέπει σε μικροδιορθώσεις στα πλαίσια του συστήματος ή σε πιο ανθρώπινη διαχείριση του καπιταλισμού. Αν κάτι τέτοιο σαράντα χρόνια πριν συνιστούσε σοσιαλδημοκρατικοποίηση της Αριστεράς, σήμερα είναι ουτοπία. Ενδιάμεσος δρόμος ανάμεσα στην πλήρη εφαρμογή του πιο επιθετικού νεοφιλελευθερισμού και στην κοινωνική αλλαγή, δεν υπάρχει. Η ελληνική περίπτωση υπογραμμίζει

με θλιβερό τρόπο ότι οι αυταπάτες για έναν πιο ήπιο νεοφιλελευθερισμό ή για εκδημοκρατισμό της ΕΕ άνοιξαν το δρόμο για να υπογράψουν αριστερές δυνάμεις μνημόνια και να εφαρμόζουν νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Ο επαναστατικός δρόμος είναι ο μόνος που μπορεί να ανοίξει ρήγματα για ριζοσπαστικές ανατροπές σε σοσιαλιστική κατεύθυνση. Επαναστατικός δρόμος, όμως, δεν σημαίνει αναχωρητισμός και μετάθεση του σοσιαλισμού σε ένα μακρινό μέλλον. Σήμερα, οι δυνατότητες διαμόρφωσης ευρύτερων κοινωνικών συμμαχιών μπορούν να απαντήσουν στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων αλλά και να θέσουν επί τάπητος την ανάγκη του κοινωνικού μετασχηματισμού.

III. Η «επιστροφή» του ιμπεριαλισμού

13. Ποτέ άλλοτε δεν ήταν τόσο καταθλιπτικά παρών ο ιμπεριαλισμός και ποτέ άλλοτε δεν γινόταν τόσο λίγη κουβέντα για αυτόν. Από τις «ανθρωπιστικές επεμβάσεις» και τους ιμπεριαλιστικούς βομβαρδισμούς, από τους εμπορικούς πολέμους μέχρι την εμφάνιση καπιταλιστικών ολοκληρώσεων, πλήθος είναι οι καθημερινές υπενθυμίσεις της πραγματικότητας του ιμπεριαλισμού. Ο ιμπεριαλισμός σήμερα εκδηλώνεται πιο σύνθετα και επιθετικά, διατηρώντας την οικονομική του ουσία, τα πολιτικά του χαρακτηριστικά και την ιστορική του θέση ως στάδιο του καπιταλισμού. Αποτελεί συνολική προσπάθεια διαμόρφωσης σχέσεων ιεραρχίας και ηγεμονίας, που αφορά το οικονομικό, το πολιτικό και το ιδεολογικό επίπεδο και διαπερνάται από ανταγωνισμούς και συγκρούσεις για την ηγεμονία στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα. Όμως, ο σύγχρονος ιμπεριαλισμός εμφανίζεται πλέον χωρίς το φανταχτερό προσωπείο που φόρεσε για να γιορτάσει την πτώση του αντιπάλου του και αδυνατεί να αρθρώσει σε παγκόσμια κλίμακα ένα ηγεμονικό πολιτικό και ιδεολογικό πρότυπο. Η εξαγγελία του «Τέλους της Ιστορίας», με την ελεύθερη αγορά και την αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία ως μόνο ιστορικό ορίζοντα, ξεθωριάζει.

14. Βασική πλευρά του σύγχρονου ιμπεριαλισμού αποτελεί η συγκρότηση υπερεθνικών, διακρατικών ενώσεων ή οργανισμών, με κέντρο ισχυρά καπιταλιστικά κράτη και με επιδίωξη την ένταση της εκμετάλλευσης απέναντι στα εργαζόμενα στρώματα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι το κορυφαίο παράδειγμα μιας τέτοιας ιμπεριαλιστικής ολοκλήρωσης. Στο εσωτερικό της τα πιο αδύναμα κράτη εκχωρούν την εθνική και λαϊκή κυριαρχία τους στους υπερεθνικούς θεσμούς. Με αυτό τον τρόπο οι αστικές τάξεις ενισχύουν την ταξική τους θέση απέναντι στις δυνάμεις της εργασίας και ταυτόχρονα επιδιώκουν να βρουν την καλύτερη δυνατή θέση στο διεθνή καταμερισμό. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί σήμερα έναν από τους βασικότερους μοχλούς πίεσης για καπιταλιστικές αναδιαρθρώσεις και εμπέδωση του πιο επιθετικού νεοφιλελευθερισμού, με κορυφαία πλευρά το νομισματικό, θεσμικό αλλά και χρηματοοικονομικό πλαίσιο της ευρωζώνης. Η ρήξη με την ευρωζώνη και η συνολική αποδέσμευση από την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούν σήμερα αναγκαίες αφετηρίες οποιασδήποτε φιλολαϊκής πορείας εξόδου.

15. Σε πείσμα των απολογητών μιας «παγκοσμιοποίησης» που θα ενίσχυε την συνεργασία και την αποφυγή συγκρούσεων, οι ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί διαμορφώνουν την εικόνα του σύγχρονου κόσμου. Τεκτονικές μετακινήσεις και αλλαγές παρατηρούνται σε πλανητική κλίμακα. Η παγκόσμια ηγεμονία των ΗΠΑ παύει να είναι αδιαμφισβήτητη και συναντά σημαντικά εμπόδια. Διατηρεί πρωτεύουσα στρατιωτική κι γεωπολιτική ισχύ, εμφανίζει, όμως, συχνές και επαναλαμβανόμενες οικονομικές δυσκολίες. Η Κίνα αναδύεται ως ανταγωνιστικός πόλος, βρίσκεται σε οικονομικό πόλεμο με τις ΗΠΑ, επιχειρεί να αναβαθμιστεί πολιτικά και στρατιωτικά αλλά και να διαμορφώσει συμμαχίες. Η Ρωσία διεκδικεί έναν αναβαθμισμένο πολιτικό ρόλο με βάση την ειδική πολιτικοστρατιωτική ισχύ που ακόμη διαθέτει αλλά και τη συμμαχία με την Κίνα. Καθόλου τυχαία, βασική πλευρά των ενδοϊμπεριαλιστικών ανταγωνισμών αποτελεί η αυξημένη δυτική ιμπεριαλιστική πίεση προς τη Ρωσία. Την ίδια ώρα ο ισχυρός βαθμός αλληλεξάρτησης των μεγάλων ιμπεριαλιστικών κέντρων αποτρέπει προς το παρόν κάποια ανεξέλεγκτη όζυση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει ένας ισχυρός πόλος στο διεθνές σύστημα, ωστόσο οι πολιτικές λιτότητας την έχουν μετατρέψει στο «μεγάλο ασθενή» της παγκόσμιας οικονομίας. Αναβαθμίζονται άλλοι πόλοι μέσα στην παγκόσμια οικονομία είτε πρόκειται για την Ινδία είτε πρόκειται για την Βραζιλία είτε για τις χώρες της ΝΑ. Ασίας. Η κρίση αποτελεί καταλύτη που επιταχύνει τις οικονομικές και γεωπολιτικές αλλαγές εντείνει τους ενδοϊμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς, οξύνει τις γεωπολιτικές συγκρούσεις. Ο ανταγωνισμός θα εντείνεται όσο δεν προκύπτει ένας νέος δρόμος εξόδου από την κρίση. Ταυτόχρονα, κάθε ιμπεριαλιστικό κέντρο παίρνει θέση σε ένα φανερό ή καλυμμένο γεωστρατηγικό και οικονομικό πόλεμο, έστω και με επίγνωση των αλληλεξαρτήσεων και του κινδύνου από μια γενικευμένη αποσταθεροποίηση. Οι ΗΠΑ βρίσκονται σε εμπορικό ανταγωνισμό με την ΕΕ, αλλά δεν θέλουν να διακυβευτεί η ευρωζώνη, κινούμενες στη λογική ενός ενιαίου ευρωατλαντικού χώρου. Η πλεονασματική Κίνα έχει ανάγκη τις ελλειμματικές ΗΠΑ για να διατηρήσει το ρόλο της ως ατμομηχανή της παγκόσμιας παραγωγής. Η Ρωσία επιχειρεί να απαντήσει στην πίεση που της ασκείται. Την ίδια

στιγμή, η αμερικανική προσπάθεια μέσα από την ένοπλη εξαγωγή «δημοκρατίας και οικονομίας της αγοράς», όχι μόνο δεν έφερε την ειρήνη αλλά διαμόρφωσε νέες εστίες έντασης και συγκρούσεων, οδηγώντας σε μια διαρκή «διαχείριση της αποσταθεροποίησης» με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα τη Μέση Ανατολή.

16. Η κρίση και η όξυνση των αντιφάσεων του συστήματος, σε συνδυασμό με την ένταση ανταγωνισμών, μπορεί να οδηγήσει στην πολεμική διέξοδο σε μέρη του πλανήτη ή σε ολόκληρες περιφέρειές του. Αυτό αφορά πρώτα από όλα, την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και του Καυκάσου, περιοχή μεταφοράς ενεργειακών πόρων, αντικείμενο υπαρπαγής από τα ιμπεριαλιστικά μονοπώλια. Η αντιπαράθεση στη Μ. Ανατολή και στην Ευρασία, είναι κομβική για την ηγεμονία στην παγκόσμια σκακιέρα. Ο εμφύλιος στην Ουκρανία ή, ο πόλεμος στη Συρία έχουν άμεση σχέση με την ιμπεριαλιστική ηγεμονία των ΗΠΑ, με τις ροές ενέργειας, αλλά και την πρόσβαση σε μια περιοχή όπου οι δυνάμεις της Ρωσίας ή/και της Κίνας έχουν νέες και παλιές προσβάσεις. Περιφερειακές δυνάμεις όπως η Τουρκία, μπορούν να αναλαμβάνουν ρόλο πυροκροτητή εξέλιξεων, ενώ το Ισραήλ ενισχύει τέτοιες τάσεις για να μπορεί να εκβιάσει τη διαρκή δυτική υποστήριξη. Η ιμπεριαλιστική επιθετικότητα, η αδυναμία αποφασιστικής επανεκκίνησης της παγκόσμιας καπιταλιστικής μηχανής, αλλά και ο αυξανόμενος βαθμός αταξίας στη γεωπολιτική σκακιέρα, κάνουν πιο ορατό το ενδεχόμενο γενικευμένων περιφερειακών πολεμικών συρράξεων. Αυτό κάνει πιο κοντινό το ενδεχόμενο του πολέμου αλλά και καταδεικνύει ότι πραγματική πάλη κατά του πολέμου δεν μπορεί παρά να είναι και πάλη κατά του ιμπεριαλισμού και του κοινωνικού συστήματος που τον γεννά.

17. Εδώ και δεκαπέντε χρόνια οι Δυτικές δυνάμεις παρουσιάζουν ως μεγάλη απειλή την «ισλαμική τρομοκρατία», από την Αλ Κάιντα ως το Ισλαμικό Χαλιφάτο. Στην πραγματικότητα τα φαινόμενα αυτά είναι και αποτέλεσμα των πολιτικών του ιμπεριαλισμού. Οι αντιδραστικές αυτές εκδοχές «ένοπλου τζιχαντισμού» τροφοδοτήθηκαν από την κρίση και την καθεστωτική μετάλλαξη του αραβικού εθνικισμού. Ενισχύθηκαν από τη Δύση ως αντίπαλα αναχώματα σε μη φιλικά καθεστώτα της Μέσης Ανατολής. Τροφοδοτούνται σταθερά από τις αντιδραστικές μοναρχίες του Περσικού Κόλπου (Σαουδική Αραβία, Κατάρ κ.λπ.) που αξιοποιούν τέτοια φαινόμενα ως μοχλό διαπραγμάτευσης απέναντι στους Δυτικούς. Αξιοποίησαν τις τραγικές επιπτώσεις του θρησκευτικού και εθνικού «δαίρει και βασίλευε» που δοκίμασαν οι Δυτικοί στο Ιράκ, τη Συρία και αλλού, την οργή για τους βομβαρδισμούς και τη βαρβαρότητα αλλά και την απουσία αυτοτελούς έκφρασης των δημοκρατικών διεκδικήσεων που βγήκαν στο προσκήνιο με την Αραβική Άνοιξη. Μετατράπηκαν έτσι σε πολιτικά «τέρατα», που όχι μόνο δεν μπορούν να ελεγχθούν από τους Δυτικούς αλλά στρέφουν τη φασίζουσα μισαλλοδοξία τους ενάντια στο «δυτικό κόσμο» συνολικά, επιβάλλουν ιδιαίτερη εκμετάλλευση, και καταπίεση στις περιοχές που είναι υπό την εξουσία τους. Τα φαινόμενα αυτά αξιοποιούνται από τις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις για την όξυνση της «αντιτρομοκρατικής» αυταρχικοποίησης και του ισλαμοφοβικού ρατσισμού.

18. Ο σύγχρονος καπιταλισμός και ιμπεριαλισμός παρά την αλαζονική προβολή της ισχύος του και την απουσία μιας συνολικής αντισυστημικής δυναμικής διαπερνιέται από μεγάλες αντιφάσεις και συγκρούσεις. Η ιμπεριαλιστική αλυσίδα είναι πιο εύθραυστη και υπάρχουν όροι να προκύψουν «αδύναμοι κρίκοι». Μπορούν σε μια χώρα ή σε μια ευαίσθητη περιοχή να συγκεντρωθούν κοινωνικές δυναμικές, οξυμένες συγκρούσεις και δισεπίλυτες αντιφάσεις διαμορφώνοντας ένα παράθυρο ευκαιρίας για μια επαναστατική κατάσταση που θα σπάσει τον ευαίσθητο κρίκο. Η δυνατότητα διάρρηξης του ιμπεριαλιστικού πλέγματος και νικηφόρας εξέδου από αυτό είναι ζωντανή, αλλά πολύ πιο σύνθετη από το παρελθόν. Δεν αφορά μια στιγμή ή μια γραμμική πορεία προκαθορισμένων αλληλουχιών, αλλά μια πολύπλευρη εθνική και διεθνική διαδικασία αγώνων, συγκρούσεων, πειραματισμών και εναλλακτικών σχεδίων.

19. Οι ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, η ανατίναξη χωρών και οικονομιών, οι πόλεμοι και η φτώχεια έχουν δημιουργήσει τεράστια προσφυγικά και μεταναστευτικά κύματα, με απρόβλεπτες συνέπειες. Κύματα που όσα περιοριστικά και κατασταλτικά μέτρα επιχειρήσουν να επιβάλουν οι αστικές δυνάμεις, είναι αδύνατο να ελεγχθούν και να σταματήσουν. Συνέπειες αυτής της κατάστασης είναι η ενίσχυση ξενοφοβικών και φασιστικών αντιλήψεων και πρακτικών, η υπερεκμετάλλευση και η διαίρεση των εργαζόμενων, η μετατροπή του Αιγαίου σε μαζικό τάφο, η πλήρης κατάλυση της εθνικής κυριαρχίας με τη φύλαξη των συνόρων από ιμπεριαλιστικούς οργανισμούς. Πέρα από την αλληλεγγύη σε κάθε κατατρεγμένο και τη διασφάλιση ασφαλούς διέλευσης των προσφύγων, απαιτείται η ανάπτυξη κινήματος ενάντια στους πολέμους, τη φτώχεια, τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις αλλά και η οικοδόμηση μορφών ταξικής ενότητας ανεξάρτητα από εθνική καταγωγή.

20. Δεν υπάρχει σήμερα κανένας προοδευτικός πόλος συσπείρωσης που σε παγκόσμια κλίμακα να αποτελεί πόλο έλξης των προοδευτικών εθνικών και κοινωνικών κινήματων. Ο νέος διεθνισμός δεν μπορεί να συγκροτηθεί στα χνάρια του παρελθόντος, όταν ολόκληρες κρατικές οντότητες αποσπάστηκαν από την ιμπεριαλιστική αλυσίδα και αποτέλεσαν σημείο αναφοράς, ακόμη και με όρους υποταγής των επιμέρους κινήματων στα «κέντρα». Σήμερα ο διεθνισμός

αφορά το συντονισμό αγώνων, κινημάτων, λαών ενάντια στον ιμπεριαλισμό και τις στρατηγικές του διεθνοποιημένου κεφαλαίου, που αναδεικνύεται σε θανάσιμη απειλή για την ειρήνη και την πρόοδο ολόκληρης της ανθρωπότητας. Αφορά την πάλη που κάνουμε εμείς οι ίδιοι για να αποδεσμεύσουμε τον δικό μας κρίκο από την ιμπεριαλιστική αλυσίδα. Τη στήριξη κινημάτων και αγώνων με κάθε τρόπο. Την υποστήριξη προοδευτικών κοινωνικών και κρατικών πειραματισμών σαν αυτά της Λατινικής Αμερικής που με όλες τις αντιφάσεις τους, επιχειρούν να αναδείξουν έναν άλλο δρόμο από την υποταγή στις ιμπεριαλιστικές ορέξεις. Την υποστήριξη της δυνατότητας κάθε κράτους να λύνει τα προβλήματά του, ενάντια σε κάθε λογική «εξαγωγής» δυτικής δημοκρατίας και πραξικοπημάτων αποσταθεροποίησης. Τα αντιπολεμικά, διεθνιστικά και αντιρατσιστικά κινήματα ενάντια στις επεμβάσεις, τους πολέμους, το ρατσισμό και την ξενοφοβία. Την αναζήτηση διεθνών συμμαχιών και σχέσεων που να στηρίζονται στην αλληλοϋποστήριξη χωρών που διαλέγουν δρόμους ρήξης με τον ιμπεριαλισμό, τη λογική της ισοτιμίας και της αμοιβαίας ωφέλειας. Αφορά, τέλος, την προσπάθεια να βαθαίνει η διεθνής επικοινωνία ανάμεσα στα κινήματα και τα ρεύματα της ριζοσπαστικής Αριστεράς, να διαμορφώνονται πεδία διεθνούς διαλόγου για μια σύγχρονη επαναστατική στρατηγική.

IV. ΕΕ: ο «μεγάλος ασθενής»

21. Η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση αποτέλεσε ένα βασικό αστικό πολιτικό σχέδιο στη μεταπολεμική γηραιά ήπειρο, υπό την ηγεμονία των ΗΠΑ, σε αντιπαράθεση με το ανατολικό μπλοκ. Αν και εμφανίστηκε ως «τρίτη λύση» και εναλλακτική επιλογή ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ, πήρε αμετάκλητα νεοφιλελεύθερη και αντιδημοκρατική κατεύθυνση. Ιστορική τομή του 89-91 και η δυνατότητα εκμετάλλευσης της φτηνής αλλά ειδικευμένης εργατικής δύναμης στις χώρες του τέως «σοσιαλιστικού στρατοπέδου» επιτάχυνε τις εξελίξεις στην κατεύθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η μερική απεμπόληση πλευρών της εθνικής κυριαρχίας και η αναίρεση προστατευτικών μηχανισμών αποτέλεσαν βασικούς μοχλούς για τις καπιταλιστικές αναδιρθρώσεις και το βάθεμα της ιμπεριαλιστικής ολοκλήρωσης. Η αρχιτεκτονική της ΕΕ, οι συνθήκες που τη διαμορφώνουν, οι κανόνες που καθιερώνονται, ορίζουν μια ένωση ιμπεριαλιστική, ακραία νεοφιλελεύθερη, ταγμένη στα συμφέροντα του κεφαλαίου, υλοποιώντας συμβόλαιο εξόντωσης των μεταπολεμικών κατακτήσεων. Στον αγώνα δρόμου για την παγκόσμια ηγεμονία και την ανταγωνιστικότητα, η ΕΕ έχει φανερώσει τη φύση της. Και αυτό δεν είναι κάτι που αλλάζει.

22. Η συγκρότηση της ΕΕ επιβλήθηκε από τα συμφέροντα του κεφαλαίου, κύρια των μεγάλων δυνάμεων της Δυτικής Ευρώπης. Ο μεγάλος ενιαίος οικονομικός χώρος, δημιουργούσε σύγχρονους όρους συσσώρευσης και συγκέντρωσης του κεφαλαίου. Παγκόσμια, η ΕΕ πρόβαλε ως δυνάμει ανταγωνιστής των ΗΠΑ στην πραγματικότητα, όμως, διευκόλυνε τη βασική στρατηγική των ΗΠΑ που ήταν η αντικομμουνιστική και αντεργατική κατεύθυνση της γηραιάς Ηπείρου μεταπολεμικά, καθώς και η αποφυγή καταστροφικών ενδοϊμπεριαλιστικών ευρωπαϊκών ανταγωνισμών, ενώ εξαρχής υπήρξε ανάμεσα σε ΗΠΑ και ΕΕ τεράστια αλληλοδιαπλοκή κεφαλαίων και επενδύσεων. Στο εσωτερικό των χωρών, η ευρωπαϊκή ενοποίηση, ειδικά μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και το κοινό νόμισμα, αποτέλεσε το βασικό όπλο που έγερνε το ταξικό ισοζύγιο προς όφελος του κεφαλαίου, ενώ στο όνομα του εκσυγχρονισμού ανατράπηκαν συστηματικά τα μεταπολεμικά κοινωνικά συμβόλαια. Παρά τους μεταξύ τους ανταγωνισμούς, οι ευρωπαϊκές αστικές τάξεις ήταν και παραμένουν ενιαίες στον πόλεμο ενάντια στην εργασία. Η οικοδόμηση της ΕΕ περιλάμβανε την απεμπόληση της εθνικής και λαϊκής κυριαρχίας και τον περιορισμό της αρμοδιότητας των εθνικών κρατών σε κρίσιμους τομείς άσκησης της πολιτικής. Έτσι μπόρεσε να επιταχύνει την επιβολή των καπιταλιστικών αναδιρθρώσεων στην παραγωγή, τη γενίκευση και επιτάχυνση των ιδιωτικοποιήσεων, την εμπέδωση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών. Η κρίση κατέδειξε ότι καμιά υποτιθέμενη ευρωπαϊκή «προοδευτικότητα» δεν υπάρχει. Η Ευρωπαϊκή ενοποίηση αποτελεί σήμερα βασικό μηχανισμό αναίρεσης της λαϊκής κυριαρχίας και εδραίωσης ενός ακραίου αντιδημοκρατικού αυταρχισμού. Υπάρχει κενό δημοκρατίας, ο νεοφιλελευθερισμός έχει πλέον ισχύ συντάγματος, τα εθνικά κοινοβούλια ουσιαστικά και τυπικά απαξιώνονται, οι ελευθερίες και τα δικαιώματα καταργούνται, τα συμφέροντα των καπιταλιστών και των ισχυρών αστικών τάξεων ανάγονται σε απόλυτο κανόνα.

23. Ο γενετικός κώδικας της ΕΕ δημιουργήθηκε ως αποτύπωμα του ιμπεριαλισμού, της προσπάθειας των αστικών τάξεων να εδραιώσουν την κυριαρχία τους, της ανισομετρίας και της ανταγωνιστικότητας. Σε πείσμα της αστικής προπαγάνδας ότι η ΕΕ είναι μια κοινότητα ισότιμων κρατών-μελών, η ΕΕ παραμένει μια εξαιρετικά άνιση ένωση. Οι ηγέτιδες δυνάμεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης επιβάλλουν τα δικά τους συμφέροντα σε ένα πλαίσιο εθνικής ανισοτιμίας. Οι ισχυρές χώρες του πυρήνα όχι μόνο απολαμβάνουν περισσότερων ωφελημάτων από το κοινό νόμισμα και την άρση προστατευτικών μηχανισμών, αλλά έχουν και την ισχυρότερη φωνή μέσα στους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Η Γερμανία αναδείχθηκε σε ηγεμονική και κυρίαρχη δύναμη μέσα στην ΕΕ, κηρύσσοντας και επιβάλλοντας το δόγμα

της λιτότητας, των αντεργατικών πολιτικών και της δημοσιονομικής πειθαρχίας. Ακόμη και αν η γερμανική στάση έχει οξύνει τις αντιφάσεις του «ευρωπαϊκού οικοδομήματος», οι άλλες δυνάμεις του «πυρήνα» της ΕΕ αποδέχονται την πολιτική της. Κοινή και αδιαμφισβήτητη επιλογή τους είναι το βήμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Μια τέτοια ιμπεριαλιστική ένωση, παρά τις αντιθέσεις και αντιφάσεις που αναπτύσσονται δεν αλλάζει, δεν μετασχηματίζεται, δεν βελτιώνεται.

24. Κεντρική ατμομηχανή της ευρωπαϊκής ενοποίησης, εδώ και δύο δεκαετίες, αποτελεί η συγκρότηση της Ευρωζώνης. Το κοινό νόμισμα συμπυκνώνει μια βαθιά ταξική στρατηγική, σε σύμπλευση με τη συνολική θεσμική, πολιτική και οικονομική αρχιτεκτονική. Αποτελεί μια προσπάθεια θωράκισης των νεοφιλελεύθερων πολιτικών σε μη αντιστρέψιμες κατευθύνσεις. Συγκεφαλαιώνει την απώλεια εθνικής κυριαρχίας και δημοκρατικού ελέγχου στην οικονομία. Διαμορφώνει ένα πεδίο διαρκών πιέσεων προς την περιφέρεια, αφού αναιρείται ένας βασικός μηχανισμός προστασίας της παραγωγικής βάσης και των κοινωνικών κατακτήσεων. Ένα νόμισμα σχεδιασμένο να ανταγωνιστεί το δολάριο, ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα, βασισμένο σε απαράβατους νεοφιλελεύθερους κανόνες, εξελίχθηκε σε κάτι περισσότερο από ένα νόμισμα. Αποτελεί το βασικό σύμβολο της ευρωπαϊκής ενοποίησης, δημιουργώντας έναν κρίσιμο μηχανισμό ταξικής κυριαρχίας και ελέγχου. Ακόμη περισσότερο, η δημιουργία ενός εξορισμού νεοφιλελεύθερου νομίσματος, ήταν η αντανάκλαση ενός συνόλου κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Μηχανισμός ανταγωνιστικότητας στην παγκόσμια σκακιέρα, όργανο ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας στο εσωτερικό της ΕΕ, μοχλός νεοφιλελεύθερων απορρυθμίσεων, ευνοϊκό πεδίο για την αγορά και τη χρηματοπιστωτική ασυδοσία. Όλα αυτά είναι το κοινό νόμισμα και γι' αυτό αποτελεί κορυφαία στρατηγική και απαραβίαστη επιλογή των αστικών τάξεων της Ευρώπης. Είναι σαφές ότι μέσα στο πλαίσιο του ευρώ και των συνθηκών της ΕΕ είναι αδύνατο να υπάρξει οποιαδήποτε φιλολαϊκή πολιτική.

25. Μέσα στην πρόσφατη καπιταλιστική κρίση αποδείχτηκε ότι η ΕΕ δεν μπορεί να προστατεύσει τις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Αντίθετα, η λογική της λιτότητας, η ακύρωση της εθνικής και λαϊκής κυριαρχίας με την πειθαρχική επιβολή των «ορθών» νεοφιλελεύθερων πολιτικών στις χώρες που ξεφεύγουν από τις νόρμες, η αναζήτηση χωρών που καλούνται να λειτουργήσουν ως «παραδείγματα» για να συνειστούν οι υπόλοιποι, η διαρκής προσπάθεια της Γερμανίας να διατηρήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της ακόμη και απέναντι στις άλλες ηγεμονικές δυνάμεις, είχαν ως αποτέλεσμα αντί να ενταθούν οι επιπτώσεις της κρίσης, να είναι η ΕΕ ο «μεγάλος ασθενής» της παγκόσμιας οικονομίας, εγκλωβισμένη σε ένα φαύλο κύκλο λιτότητας, ύφεσης και διαρκούς μετακύλισης του κόστους στις πλάτες των εργαζόμενων τάξεων.

26. Το εγχείρημα της ΕΕ γίνεται όλο και πιο αποκρουστικό στα μάτια του εργαζόμενου κόσμου της ευρωπαϊκής ηπείρου. Οι απολογητές αυτού του νεοφιλελεύθερου εφιάλτη, θα απαξιώνονται όλο και περισσότερο, ακόμη και αν μιλάνε στο όνομα κοινωνικών κεκτημένων και δικαιωμάτων. Ο αγώνας ενάντια στην ΕΕ είναι το πρώτο βήμα για τον αγώνα για εθνική ανεξαρτησία και κοινωνική απελευθέρωση, στις χώρες της ΕΕ. Είναι αγώνας ενάντια στο σύγχρονο και υπαρκτό καπιταλισμό, ενάντια στον απόλυτο νεοφιλελευθερισμό, ενάντια στον ιμπεριαλισμό και την ακύρωση της εθνικής και λαϊκής κυριαρχίας. Ο διεθνισμός των εργατικών κινημάτων, των προοδευτικών και αριστερών μετώπων, των εργατικών και κομμουνιστικών κομμάτων στην ευρωπαϊκή ήπειρο δεν μπορεί παρά να συγκροτείται στο κομβικό σημείο της αντίστασης στην ΕΕ και τις πολιτικές της, στον αγώνα για την αποδέσμευση κάθε χώρας από αυτή και στη διάλυσή της.

V. Η Ελληνική κοινωνία σε ολόπλευρη κρίση

27. Από το 2010 η Ελλάδα βρίσκεται σε μια ολόπλευρη πολιτική και κοινωνική κρίση. Η κρίση αυτή συγκεφαλαιώνει τα αποτελέσματα της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης, της κρίσης της ΕΕ και της Ευρωζώνης και της κρίσης του «ευρωπαϊκού δρόμου» ως στρατηγικής της ελληνικής αστικής τάξης. Η Ελλάδα βρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα, και εφαρμόστηκε πάνω της ένα πρωτόγνωρο ΰσε καιρούς ειρήνης- πείραμα κοινωνικής βαρβαρότητας. Έξι χρόνια μνημονιακής καταστροφής έχουν δημιουργήσει σωρευτική μείωση του μεγέθους της οικονομίας κοντά στο 30%, μειώσεις μισθών και εισοδημάτων στο 40%, έχουν εκτινάξει την ανεργία και έχουν αποδιαιρθρώσει τον παραγωγικό ιστό της χώρας. Έχουν αλλάξει ολοσχερώς το πολιτικό σύστημα και τις εκπροσωπήσεις και έχουν δημιουργήσει νέα πολιτικά σχήματα. Το μνημόνιο (σε όλες τις εκδόσεις του) αποτελεί δείγμα ακραίας νεοφιλελεύθερης πολιτικής, ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας, ταξικής εκμετάλλευσης. Διέξοδος είναι η ρήξη με τις αιτίες που γέννησαν αυτό το πείραμα πρωτοφανούς κοινωνικής αγριότητας και απώλειας της εθνικής και λαϊκής κυριαρχίας.

28. Από τη δεκαετία του 1980 και μετά ο «ευρωπαϊκός δρόμος» ορίστηκε ως η νέα «Μεγάλη Ιδέα» του ελληνικού καπιταλισμού. Γύρω από αυτή την κατεύθυνση ξεδιπλώθηκε μια συνολική προσπάθεια επιβολής ενός συγκεκριμένου οικονομικού και κοινωνικού μοντέλου. Η ελληνική οικονομία προσανατολίστηκε στην ανάπτυξη συγκεκριμένων τομέων (κατασκευές, τουρισμός, μεταπρατικές και χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες) με τίμημα την αποδιάρθρωση παραδοσιακών βιομηχανικών κλάδων και τμημάτων του πρωτογενούς τομέα. Η ελληνική αστική τάξη αξιοποίησε τις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις, προχώρησε σε εκσυγχρονισμό με πολλαπλές καπιταλιστικές αναδιαρθρώσεις, ενώ παρέδωσε μεγάλα τμήματα του δημόσιου τομέα στα ιδιωτικά συμφέροντα. Η ελληνική εκδοχή «ανάπτυξης» περιλάμβανε υπερκοστολογημένα δημόσια έργα, μετατροπή του κράτους σε μηχανισμό εξυπηρέτησης συμφερόντων, ανάπτυξη μιας ολόκληρης βιομηχανίας απορρόφησης κονδυλίων που όμως δεν άφηναν τίποτα πίσω τους. Η συμμετοχή της χώρας στο ευρώ οδήγούσε σε μια διαρκή έκθεση της εργασίας και της παραγωγικής βάσης σε τεράστια πίεση, ενώ διόγκωσε το δημόσιο χρέος. Οι πολλαπλές διασυνδέσεις των ιδεολογικών μηχανισμών με την ευρωπαϊκή ενοποίηση οδήγησαν σε μια πρωτοφανή προπαγάνδα δεκαετιών υπέρ του «ευρωπαϊκού δρόμου». Η ελληνική αστική τάξη παρά την απώλεια ανταγωνιστικότητας και τη σχετική υποβάθμισή της, συνειδητά επέλεξε και επιλέγει την πρόσδεση στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, καθώς ενισχύει την ταξική της θέση. Η ανάπτυξη που καταγράφηκε τις δεκαετίες 1990 και 2000 ήταν ταξική και μονομερής, ενώ εμπεριείχε επιπλέον τα χαρακτηριστικά και τις αντιφάσεις που οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση και ήρθαν εκρηκτικά στο προσκήνιο στην περίοδο της κρίσης και των μνημονίων.

29. Το μνημόνιο αποτελεί την προσπάθεια να εφαρμοστεί και στην Ελλάδα μια νεοφιλελεύθερη «θεραπεία σοκ». Πατάει πάνω στην πείρα των προηγούμενων πειραμάτων νεοφιλελευθερισμού αλλά και των προγραμμάτων του ΔΝΤ, αλλά παίρνει ακόμη πιο επιθετική μορφή μέσα στη θεσπισμένη εκχώρηση εθνικής και λαϊκής κυριαρχίας που περιλαμβάνει το πλαίσιο της ευρωζώνης και οι συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι ακραίος και κυνικός νεοφιλελευθερισμός και επιβολή μιας «διαρκούς κατάστασης έκτακτης ανάγκης» που επιδιώκει να σαρώσει το σύνολο των κατακτήσεων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Καταδεικνύει τον βαθιά αντιδραστικό, δομικά νεοφιλελεύθερο και συνειδητά αντιδημοκρατικό χαρακτήρα της ΕΕ. Αποτελεί μια ανοικτή επίθεση στη ζωντανή εργασία προκαλώντας μια τεράστια μεταφορά πλούτου από τους εργαζόμενους και τα ενδιάμεσα στρώματα προς το μεγάλο κεφάλαιο και ειδικά προς το ξένο. Τα μνημόνια επιχείρησαν την πιο βίαιη ανατροπή κατακτήσεων και επιδείνωση των όρων ύπαρξης των λαϊκών τάξεων που δοκιμάστηκε ποτέ στον ευρωπαϊκό χώρο. Η ελληνική αστική τάξη, παρόλο που είδε τμήματά της να συμπιέζονται, στήριξε ολόθερμα τη μνημονιακή πολιτική για να εκμεταλλευτεί τη λιτότητα και τις ιδιωτικοποιήσεις, για να τροποποιήσει το συσχετισμό δύναμης αλλά και γιατί ξέρει καλά ότι η αναπαραγωγή και η κερδοφορία της, στηρίζεται σε ένα μοντέλο που έχει ζωτική ανάγκη το κοινό νόμισμα και τις ευρωπαϊκές ροές.

30. Η περίοδος των μνημονίων φέρνει μεγάλες ανακατατάξεις στις κοινωνικές συμμαχίες και εκπροσωπήσεις, αναδεικνύοντας μια τεράστια κοινωνική πόλωση. Οι δυνάμεις της εργασίας και ιδίως η εργατική τάξη δέχονται όλο το κόστος της λιτότητας και της ανεργίας. Τα τμήματα της νέας μικροαστικής τάξης και της μισθωτής διάνοησης που σε μια προηγούμενη περίοδο είχαν προσκολληθεί πάνω στη στρατηγική του εκσυγχρονισμού, υποβαθμίζονται. Μεγάλα κομμάτια των παραδοσιακών μικροαστικών στρωμάτων απαξιώθηκαν, ενώ στο στόχαστρο βρέθηκε και η αγροτιά. Η νεολαία είναι στο μάτι του κυκλώνα της ανεργίας και της επισφάλειας. Στις μεγάλες στιγμές του κινήματος κατά των μνημονίων τα στρώματα αυτά βρέθηκαν σε κοινούς αγώνες και κοινές αναζητήσεις, ενώ οι αστικές δυνάμεις αναδιπλώνονταν διαρκώς όχι μόνο σε ιδιαίτερα επιθετικές πολιτικές απέναντι στην εργασία αλλά και στην αυταρχική υπεράσπιση των μνημονίων. Όλα αυτά επιτάχυναν τη διάρρηξη δεσμών εκπροσώπησης με τα συστημικά κόμματα, αλλά και διαμόρφωσαν το υλικό υπόβαθρο για μια βαθιά πολιτική κρίση. Αναδύθηκαν έτσι οι όροι για μια νέα κοινωνική συμμαχία υπό την ηγεμονία των δυνάμεων της εργασίας, ένα νέο ιστορικό μπλοκ που θα μπορούσε να διαμορφώσει ευρύτερους όρους κοινωνικού και πολιτικού μετασχηματισμού.

31. Η Ελλάδα βρίσκεται σε ακόμη πιο υποβαθμισμένη θέση, με μειωμένη εθνική κυριαρχία και διαρκή εκβιασμό να αποδεχθεί τον αναβαθμισμένο ρόλο του ξένου κεφαλαίου στο εσωτερικό της χώρας μας. Από το σκάνδαλο της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών που οδήγησαν σε παραίτηση του δημόσιου από τον έλεγχο τους, μέχρι τη συγκρότηση του ΤΑΙΠΕΔ για το ξεπούλημα φιλέτων της δημόσιας περιουσίας, η κοινή συνισταμένη είναι η όλο και μεγαλύτερη ενίσχυση του ξένου κεφαλαίου. Η ιμπεριαλιστική επικυριαρχία επεκτείνεται στο πολιτικό πεδίο, με το ανεβοκατέβασμα κυβερνήσεων, τα ταπεινωτικά μνημόνια που υπογράφουν σωρηδόν οι μέχρι πρότινος αντιμνημονιακοί, τον ορισμό αποδεκτών Υπουργών Οικονομικών και Διοικητών της ΤτΕ, το κουρέλισμα της λαϊκής ετυμηγορίας. Η εθνική ανεξαρτησία, δηλαδή η πολιτική και οικονομική ανεξαρτησία από το σύγχρονο ιμπεριαλισμό, αποτελεί πρώτιστο καθήκον των δυνάμεων που παλεύουν για την κοινωνική ανατροπή.

32. Την πρώτη περίοδο των μνημονίων εμφανίστηκαν ισχυρά σημάδια αμφισβήτησης της συγκεκριμένης πορείας με

μεγάλους αγώνες και σημαντικά κινήματα. Υπήρξαν τεκτονικές αλλαγές στις σχέσεις εκπροσώπησης, ανοίχτηκαν δρόμοι ριζοσπαστικοποίησης ευρύτερων κοινωνικών κομματιών, έδειξαν τη δυνατότητα για μια ευρύτερη λαϊκή συμμαχία, όζυναν την πολιτική κρίση σε πρωτοφανή βαθμό, έφτασαν στα όρια μιας κρίσης ηγεμονίας. Στη δεύτερη φάση, στην αναμονή της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ παγιώθηκαν τα ρήγματα στις σχέσεις εκπροσώπησης, αλλά ταυτόχρονα κυριάρχησε η ανάθεση και οι ψευδαισθήσεις για εύκολες λύσεις. Οι κοινωνικοί αγώνες έδωσαν τη θέση τους στον αδιέξοδο κοινοβουλευτισμό, έστω και εάν διατηρήθηκε ένας μεγάλος βαθμός ενεργοποίησης και σε κοινωνικά μέτωπα και σε πρακτικές αλληλεγγύης. Όσο ο ΣΥΡΙΖΑ διαβεβαίωνε για την παραμονή του εντός των ορίων νομιμότητας του συστήματος η αίσθηση της κρίσης ηγεμονίας υποχωρούσε, όμως οι όροι της βαθιάς πολιτικής κρίσης παρέμειναν. Στην πραγματικότητα, η ρητορεία του ΣΥΡΙΖΑ στην αντιπολιτευτική του περίοδο δεν αμφισβήτησε τις στρατηγικές επιλογές της ελληνικής άρχουσας τάξης. Αυτό αποτυπώθηκε στην πλήρη συμμόρφωση με τον ευρωπαϊκό δρόμο, στην άρνηση εξέτασης της ρήξης με την ευρωζώνη, ακόμη και ως «plan B», στη διαρκή προσαρμογή στη λογική της «διαπραγμάτευσης» και στην αναζήτηση σημείων ισορροπίας ή ακόμη και συμμαχιών με μερίδες του κεφαλαίου. Η πολιτική αυτή κατεύθυνση που κυριαρχούσε μέσα στην ηγετική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ και αποδεχόταν το ευρώ και την αποπληρωμή του χρέους ως απαρέγκλιτο όριο, δεν μπορούσε παρά να οδηγήσει σε μια λογική συνθηκολόγησης και αποδοχής των μνημονίων. Ακόμη και το δημοψήφισμα ήταν μια τακτική επιλογή και όχι μια λογική ρήξης. Αυτό μπορεί να εξηγήσει την ταχύτητα με την οποία η κυβέρνηση Τσίπρα αποδέχτηκε το Μνημόνιο παρά την τεράστια δυναμική που αποτυπώθηκε στο ίδιο το δημοψήφισμα, την εκρηκτική πόλωση, την πλειοψηφική τοποθέτηση των λαϊκών στρωμάτων σε μια κατεύθυνση ρήξης. Οι τελευταίες εκλογές ανέδειξαν τη σχετική σταθεροποίηση του ευρύτατου πλέον μνημονιακού μπλοκ καθώς και την προσωρινή αναδίπλωση του λαϊκού παράγοντα. Αυτή η σχετική σταθεροποίηση εξανεμίζεται όμως πιο γρήγορα από το αναμενόμενο, καθώς οι όροι της πολιτικής κρίσης είναι παρόντες, τόσο λόγω των κοινωνικών συγκρούσεων, όσο και λόγω του αντικειμενικού αδιεξόδου που δημιουργεί η μνημονιακή πολιτική. Ο ελληνικός λαός μπήκε στη μνημονιακή περίοδο έχοντας υποστεί μια διαρκή και μονομερή κατεργασία από δεκαετίες κυριαρχίας του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού. Ο ατομισμός, η υποχώρηση της ταξικής λογικής, η συκοφάντηση του δημόσιου, η αποθέωση της αγοράς και του ιδιωτικού, ο συντεχνιασμός, η λογική του μικρότερου κακού, οι μικροαστικές αυταπάτες, ο ευρωπαϊσμός, είναι συμπεριφορές που διαπότισαν για δεκαετίες το κοινωνικό σώμα. Η περίοδος της κρίσης και των μνημονίων λειτούργησε ως ένας καταλύτης για την ανάπτυξη και εμφάνιση αντίπαλων και ανταγωνιστικών αντανεκλαστικών γύρω από τον αγώνα, την συλλογικότητα, τη διεκδίκηση αξιοπρέπειας. Όμως, το να παγιωθούν τέτοιες κατευθύνσεις και να αναδυθούν νέες μορφές συνείδησης σε ρήξη με την αστική ιδεολογία απαιτεί και αντίστοιχα πολιτικά υποκείμενα, τους φορείς μιας σύγχρονης εργατικής ηγεμονίας.

33. Η επιβολή των μνημονίων βρήκε το λαϊκό κίνημα σε μια δύσκολη κατάσταση. Η επί δεκαετίες κυριαρχία του υποταγμένου συνδικαλισμού και της ρεφορμιστικής λογικής είχε απαξιώσει τον συνδικαλισμό, την αξία και τη δύναμη των αγώνων. Το κίνημα της νεολαίας παρά την νικηφόρα μάχη του 2006-2007 και τη μεγάλη εμπειρία της κοινωνικής έκρηξης του Δεκέμβρη του 2008, δεν μπόρεσε να διαμορφώσει όρους απάντησης της νεολαίας, παρά την συνεισφορά των νέων στις μεγάλες κινητοποιήσεις και στο κίνημα των πλατειών. Παρά τις δυσκολίες είχαμε μια εντυπωσιακή ακολουθία κλιμάκωσης των αγώνων. Έχει μεγάλη σημασία ο κύκλος αγώνων της περιόδου, από την εξέγερση της νεολαίας τον Δεκέμβρη ως τις Πλατείες, και από τις μεγάλες απεργίες και τις καταλήψεις μέχρι τα κινήματα ανυπακοής σε πλευρές της κρίσης (διόδια, χαράτσια κλπ), τα μεγάλα κινήματα αλληλεγγύης. Οι εμπειρίες που καταγράφηκαν, οι πειραματισμοί που ξεδιπλώθηκαν, τα νέα σχήματα δημοκρατίας που αναδόθηκαν, οι μορφές αλληλεγγύης που καταγράφηκαν, αποτελούν μια πολύτιμη παρακαταθήκη διδαγμάτων και εμπειριών για έναν άλλο τρόπο να ασκείται η πολιτική και στοιχεία μιας εναλλακτικής διεξόδου. Έλλειψε, όμως, εκείνη η συγκροτημένη πολιτική παρέμβαση για να παγιωθούν αυτές οι δυναμικές και να επεκταθούν νέες μορφές ενός ανασυγκροτημένου, πολιτικοποιημένου, ταξικά προσανατολισμένου και αυτόνομου λαϊκού κινήματος. Η προσπάθεια ανασυγκρότησης και ανασύνθεσης του εργατικού και ευρύτερα του λαϊκού κινήματος, ειδικά σήμερα, συνδέεται οργανικά με τη δυνατότητα ενός νέου ιστορικού μπλοκ. Δηλαδή μιας ενότητας ανάμεσα στις μορφές κοινωνικής οργάνωσης, στις νέες πολιτικές πρακτικές και στις προγραμματικές κατευθύνσεις μιας ριζοσπαστικής φιλολαϊκής διεξόδου για τη χώρα.

34. Οι σχέσεις εκπροσώπησης βρέθηκαν σε μια τεράστια κρίση και οι αλλαγές στο πολιτικό σύστημα υπήρξαν πρωτοφανείς. Αυτό οδήγησε στη ρευστοποίηση πολιτικών χώρων και στη συγκρότηση πολιτικών συμμαχιών ή συμπτώξεων. Από τη συγκυβέρνηση Σαμαρά, μέχρι τη συμμαχία «μένουμε Ευρώπη» και από την πρωτοφανή κοινοβουλευτική πλειοψηφία ΣΥΡΙΖΑ ☒ ΝΔ ☒ ΠΑΣΟΚ ☒ Ποτάμι που υπερψήφισε το τρίτο μνημόνιο μέχρι την αναζήτηση λύσεων εθνικής ενότητας μετεκλογικά, οι πολιτικές μεταμορφώσεις και μετακινήσεις είναι εντυπωσιακές. Στοιχείο της πολιτικής κρίσης είναι η γιγάντωση της νεοναζιστικής Χρυσής Αυγής που αποτελεί ακραία εκδοχή ενός πανευρωπαϊκού φαινομένου, συνδύαζει αντισυστημικό λόγο με συστημική συμπεριφορά. Η Χρυσή Αυγή πατά στην

κυνική επένδυση των συστημικών κομμάτων και ΜΜΕ στο ρατσισμό και την ξενοφοβία, την αποτυχία της Αριστεράς να αντιστρέψει μορφές κοινωνικής και πολιτικής απομόρφωσης στα λαϊκά στρώματα, καθώς και στην υποτίμηση των ζητημάτων εθνικής ανεξαρτησίας. Πλευρά της πολιτικής κρίσης αποτελεί και η καταγραφή στον κοινοβουλευτικό χάρτη γραφικών περιπτώσεων τύπου Λεβέντη, που ταυτόχρονα λειτουργούν και ως μοχλοί πολιτικής αναδιάρθρωσης. Το πολιτικό σύστημα στο σύνολό του θα τελεί υπό μετάβαση, όσο η κοινωνική και οικονομική κατάσταση δε σταθεροποιείται. Ακόμη κι αν οι μειωμένες προσδοκίες και τα αδιέξοδα που κυριάρχησαν μετά την ανατροπή της λαϊκής ετυμηγορίας του δημοψηφίσματος δημιουργούν την αίσθηση μιας σχετικής σταθεροποίησης, αυτή δεν παύει να έχει πηλίνα πόδια στο βαθμό που δεν συγκροτείται ικανοποιητικά μια νέα σχέση ανάμεσα στη νέα κοινωνική πραγματικότητα των μνημονίων και στις σημερινές πολιτικές εκπροσωπήσεις. Οι διαδικασίες αναμόρφωσης μπορεί να συνεχιστούν για καιρό, ωστόσο προς το παρόν η αστική τάξη έχει πετύχει ένα κοινοβούλιο συντριπτικά μνημονιακό, ενώ ο αστικός πολιτικός κόσμος αποκαθαίρεται μέσα από το συναγελασμό και την ομοιότητά του με τους νέους διαχειριστές της εξουσίας. Η σχετική σταθερότητα που δείχνει το πολιτικό σύστημα δεν αναιρεί τις τεράστιες πιέσεις που ασκεί η ίδια η πραγματικότητα της κρίσης αλλά και η αναίρεση της δυνατότητας άσκησης πολιτικής που φέρνει η μνημονιακή επιτήρηση. Με αυτή την έννοια, ήδη βλέπουμε νέα επεισόδια στην όζυση της πολιτικής κρίσης.

35. Η κατεύθυνση που ακολουθούσε η ηγετική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ πριν το 2015 ενώ ποτέ δεν υπήρξε πραγματικά επικίνδυνη για την αστική κυριαρχία, εντούτοις, ως αποτέλεσμα ευρύτερων κοινωνικών δυναμικών και συλλογικών προσδοκιών, συνάντησε στην αρχή τη λυσσαλέα αντίδραση της άρχουσας τάξης, που κορυφώθηκε στις περιπτώσεις που τα πράγματα έφταναν σε οριακό σημείο (μάχη του δημοψηφίσματος). Σε κάθε περίπτωση, όμως, η στάση της άρχουσας τάξης απέναντι στο ΣΥΡΙΖΑ κυρίως είχε στοιχεία δοκιμασίας και εξετάσεων. Στις εξετάσεις που έδωσε απέναντι στην άρχουσα τάξη και στο ευρωσύστημα, ο ΣΥΡΙΖΑ πέτυχε. Η κυβέρνηση που συγκροτήθηκε από τον Γενάρη του 2015 οδήγούσε με μαθηματική ακρίβεια σε νέο μνημόνιο. Ο ΣΥΡΙΖΑ πέρασε ανοικτά και οριστικά στην απέναντι όχθη με την πραξικοπηματική ανατροπή της ετυμηγορίας σε ένα δημοψήφισμα που ο ίδιος προκάλεσε ως όχημα φυγής, αλλά η πορεία των πραγμάτων και η συσσωρευμένη κοινωνική δυναμική το μετέτρεψαν σε μεγάλη ήττα της αστικής στρατηγικής. Εκ των πραγμάτων μια ηγεσία που είχε ήδη συνθηκολογήσει και δεν διανοούνταν καν το ενδεχόμενο της ρήξης με την ιμπεριαλιστική ΕΕ, αναγκάστηκε να πρωταγωνιστήσει σε ένα ιστορικό πραξικόπημα. Το γεγονός ότι αυτή η τραγωδία έχει την υπογραφή ενός κόμματος που μέχρι πρότινος ανήκε στην Αριστερά, αποτελεί όνειδος και βάρος συνολικά για την Αριστερά. Η μεγάλη ζημιά που προκάλεσε ο ΣΥΡΙΖΑ δεν αφορά το τρίτο μνημόνιο καθαυτό και το νέο και βαρύτερο γύρο δεινών που συσσωρεύονται στην κοινωνική πλειοψηφία. Αφορά το τσάκισμα της ελπίδας για αλλαγή, το χλευασμό της δυνατότητας για μια άλλη πορεία της χώρας, τον ευτελισμό της Αριστεράς και την ταύτισή της με την Αριστερά. Καλούμαστε όχι απλώς να απαντήσουμε στις συνέπειες μιας τέτοιας ιστορικής προδοσίας αλλά κριτικά και αυτοκριτικά να αναμετρηθούμε με τα όρια, τις αντιφάσεις, τα αναποτελεσματικά σχέδια, τις μορφές κυριαρχίας της αστικής ιδεολογίας στο εσωτερικό της Αριστεράς που οδήγησαν σε αυτή την ιστορικών διαστάσεων ήττα.

36. Το ελληνικό πείραμα έφερε τη χώρα διεθνώς στο προσκήνιο. Η ανάδειξη του ΣΥΡΙΖΑ την κατέστησε πόλο αναφοράς για πολλά κινήματα και αγώνες. Ωστόσο ο τελικός συσχετισμός και το τελικό πρόσημο που καταγράφηκε μετά την προδοσία της λαϊκής βούλησης, λειτουργεί αποτρεπτικά και αποθαρρυντικά. Την ίδια στιγμή οι αρνητικές επιπτώσεις από την αποτυχία του σχεδίου ΣΥΡΙΖΑ έρχονται να συναντήσουν τα αποτελέσματα από την ρεφορμιστική και φιλο-ΕΕ μετάλλαξη των περισσότερων κομμάτων που ανήκουν στο Κόμμα Ευρωπαϊκής Αριστεράς αλλά και την κρίση των περισσότερων ρευμάτων της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς στην Ευρώπη. Η ελπίδα να συγκροτηθεί διεθνώς και πανευρωπαϊκά ένα μέτωπο και ένα πρόγραμμα απέναντι στην καπιταλιστική κρίση, στην ιμπεριαλιστική κυριαρχία και στη νεοφιλελεύθερη αποθράσυνση, τσαλακώθηκε εξαιτίας της ελληνικής έκβασης. Σήμερα, τα καθήκοντα προκύπτουν από την πολύ πιο καθαρή και ενεργή συγκρότηση μπλοκ πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων που με προοδευτικό τρόπο αμφισβητούν την ιμπεριαλιστική παγκοσμιοποίηση και την ευρωπαϊκή εκδοχή της, αντιδρούν στην ΕΕ και στις πολιτικές της, οργανώνουν την αποχώρηση από την Ευρωζώνη ή/και την ΕΕ των χωρών τους, απεργάζονται και προετοιμάζουν αγώνες και κινήματα για τη διάλυση της ΕΕ. Η ελληνική εμπειρία πρέπει να οδηγήσει στο βασικό συμπέρασμα ότι σήμερα η ρήξη με την ΕΕ και η απόρριψη όλων των παραλλαγών του αριστερού ευρωπαϊσμού είναι αναγκαίες συνθήκες για την επανίδρυση της Αριστεράς και πραγματικές διαχωριστικές γραμμές που κανένας γενικόλογος «αντινεοφιλελευθερισμός» και «αντικαπιταλισμός» δεν μπορεί να συγκαλύψει. Με αυτή την έννοια, δεν έχει νόημα να αναπαράγονται ακόμη και σήμερα αυταπάτες για εκδημοκρατισμό της ΕΕ ή θολές προτάσεις για εναλλακτικές λύσεις που δεν τολμούν καν να προτάξουν την έξοδο από το ευρώ ως αυτονόητη αφετηρία διεξόδου.

37. Η Αριστερά καλείται όχι μόνο να εδραιώσει μια δικιά της αξιοπιστία, αλλά να αποτινάξει τη σκουριά που δημιούργησε η ιστορική αποστασία του ΣΥΡΙΖΑ. Όμως, το τοπίο παραμένει αντιφατικό. Το ΚΚΕ από την αρχή επέλεξε να αποχωρήσει

από τις κρίσιμες πολιτικές μάχες και αντιπαραθέσεις υιοθετώντας μια υπεραριστερή φρασεολογία συνδυσασμένη με μια «υπεύθυνη» και εντός συστημικής νομιμότητας στάση. Η αντικαπιταλιστική και αντι-ΕΕ Αριστερά, παρά τις ορθές γενικές πολιτικές αφητηρίες, και την ολόπλευρη στράτευση στην κλιμάκωση των αγώνων, δεν μπόρεσε να απαντήσει στην κυριαρχία του ΣΥΡΙΖΑ στο τοπίο της Αριστεράς. Υπήρξε άτολμη και φοβική ως προς τη μετωπική πολιτική. Η Λαϊκή Ενότητα πλήρωσε ακριβά την καθυστέρηση διαφοροποίησής της από τον ΣΥΡΙΖΑ, την απουσία αυτοκριτικής προσέγγισης της εμπειρίας της από τη διακυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ καθώς και την αδυναμία επεξεργασίας του προγραμματικού λόγου. Το σύνολο των ρευμάτων που αναφέρονται στη ριζοσπαστική απάντηση στην κρίση αποδείχτηκε κατώτερο των περιστάσεων. Ως προϊόν της ιστορικής ήττας του 89-91 η ελληνική Αριστερά επέλεξε είτε την ενσωμάτωση είτε τη φυγομαχία. Πλήρωσε την προσκόλληση στον ευρωπαϊσμό, την υποτίμηση του σύγχρονου αντιμπεριαλιστικού προσανατολισμού, τον φωνακλάδο αντικαπιταλισμό. Δεν ασχολήθηκε με τη στράτευση, την οργάνωση, την κινητοποίηση του λαού. Εγκλωβίστηκε ανάμεσα στον κινηματισμό και στον κοινοβουλευτισμό. Δεν επεξεργάστηκε την εναλλακτική ριζοσπαστική πρόταση για τη χώρα. Υποτίμησε την αναμέτρηση με το ερώτημα της εξουσίας. Δεν διαμόρφωσε έγκαιρα νέα σχήματα, διατήρησε τις ίδιες νοοτροπίες και αντανakλαστικά, έδειξε μια εντυπωσιακή αδυναμία να μαθαίνει από την πραγματικότητα και να αλλάζει η ίδια για να μπορέσει να αλλάξει την κοινωνία. Οι υφιστάμενες μορφές της Αριστεράς εξάντλησαν όλα τους τα καύσιμα. Η συνείδηση αυτής της ήττας και της ανεπάρκειας δεν επιτρέπεται να οδηγήσει στην αναδίπλωση, αλλά στην ουσιαστική και βαθιά αυτοκριτική και στην έμπρακτη ανάληψη πρωτοβουλιών σε άλλο μήκος κύματος από την πεπατημένη. Κεντρική ανάγκη αποτελεί η δημιουργία του αναγκαίου αριστερού ριζοσπαστικού μετώπου, ενός πολιτικού και κοινωνικού μετώπου διεξόδου από την κρίση, μέσα από ρήξεις, τομές και ανατροπές τόσο με τις στρατηγικές επιλογές της ελληνικής άρχουσας τάξης, όσο και με το διεθνές πλαίσιο, ενός μετώπου γύρω από το μεταβατικό πρόγραμμα, την έξοδο από τον «ευρωπαϊκό δρόμο», τη σύγχρονη σοσιαλιστική προοπτική.

VI. Για μια σύγχρονη κομμουνιστική στρατηγική

38. Ο σύγχρονος καπιταλισμός αναζητά το ξεπέρασμα της κρίσης του μέσα από το τσάκισμα του κόσμου της εργασίας, την απαξίωση παραγωγικών δυνάμεων και δημιουργικών ικανοτήτων, την καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος. Η επιστροφή στο παρελθόν, στα κοινωνικά μοντέλα χωρίς δικαιώματα και προστασία, αποτελεί διεθνώς, ευρωπαϊκά και ελλαδικά, μονόδρομο. Ένα κομμουνιστικό κίνημα με ικανότητες και φιλοδοξίες, θα είχε τη δυνατότητα να βάλει εμπόδια σε ένα τέτοιο ιστορικό πισωγύρισμα. Η επιμονή μας στην κομμουνιστική Αριστερά, επιχειρεί να νοηματοδοτήσει εκ νέου μια σύγχρονη επαναστατική στρατηγική, επιμένοντας πρώτα από όλα στην επικαιρότητα και αναγκαιότητα της υπέρβασης του σημερινού συστήματος κοινωνικών σχέσεων. Η αναγνώριση της κοινωνικής ανατροπής ως αναγκαίας και επίκαιρης δε σημαίνει απλώς και μόνο μια ιδεολογική αφητηρία ούτε μια επετειακή αναφορά. Σημαίνει διαρκή στόχευση και διεκδίκηση άλλης κοινωνίας. Σημαίνει επίσης κατάργηση της κατεστημένης τάξης πραγμάτων, του καπιταλισμού. Ο κομμουνισμός δεν είναι δόγμα ούτε μια συνεχής διαδικασία παραγωγικής ανάπτυξης, δεν είναι ένα συγκεκριμένο σχέδιο με περιγραφικές προφητικές ικανότητες. Μέσα στους σημερινούς αγώνες, τις αντιστάσεις, τις διεκδικήσεις των δυνάμεων της εργασίας, μέσα στις μορφές οργάνωσης του αγώνα, μέσα στις καθημερινές πρακτικές αλληλεγγύης, σε ρήξη με τη λογική του κέρδους, αναδύονται «χνάρια κομμουνισμού» και προβάλλει έμπρακτα το αίτημα για μια κοινωνική οργάνωση απαλλαγμένη από το βραχνά του κέρδους και της εκμετάλλευσης. Ο κομμουνισμός εξακολουθεί να έχει θετικό ιστορικό, θεωρητικό, πολιτικό περιεχόμενο που μπορεί να ενώσει τους σημερινούς καταπιεσμένους. Παρά την τρομακτική δυσφήμιση και αποστέωση, το κομμουνιστικό κίνημα μπορεί να παίξει τον ιστορικό του ρόλο. Γιατί είναι το μόνο που μπορεί να απαντήσει στην πρόκληση της κρίσης του καπιταλιστικού συστήματος.

39. Στο έδαφος των σημερινών αναγκών διεξόδου από την κρίση και σωτηρίας της εργαζόμενης κοινωνίας, κοιτώντας όμως προς το μέλλον της κοινωνικής ανατροπής, αρθρώνεται το μεταβατικό πρόγραμμα. Ένα συνεκτικό πλέγμα πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών διεκδικήσεων που συνδέουν τα άμεσα αιτήματα με αυτά της σοσιαλιστικής προοπτικής. Η κατάργηση των μνημονίων, η παύση πληρωμών και η διαγραφή του χρέους, η έξοδος από το ευρώ και την ΕΕ, η εθνικοποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και στρατηγικών τομέων της οικονομίας, ο δημοκρατικός σχεδιασμός και ο παραγωγικός μετασχηματισμός, η ανάκτηση της εθνικής και λαϊκής κυριαρχίας, ο εργατικός έλεγχος και η αυτοδιαχείριση, αποτελούν ορισμένες θεμέλιες βάσεις για τη συγκρότηση ενός σύγχρονου μετώπου κοινωνικής απελευθέρωσης και εθνικής ανεξαρτησίας. Το μεταβατικό πρόγραμμα αποτελεί όπλο για την κομμουνιστική Αριστερά, προϋπόθεση για το μέτωπο, βήμα προς την κοινωνική ανατροπή. Είναι το σημείο στο οποίο η στρατηγική συναντά την τακτική και η σοσιαλιστική πρακτική από όραμα γίνεται υλικό νήμα που διαπερνά και καθοδηγεί τις σημερινές

αντιστάσεις. Το μεταβατικό πρόγραμμα δεν αποτελεί κάποιου τύπου οικονομική πανάκεια ούτε γενικά το δρόμο για την ανάπτυξη και εκπροσωπεί την αδυσώπητη σύγκρουση με την αστική τάξη και τα στηρίγματά της. Συγκεφαλαιώνει την αφετηρία μιας διαδικασίας ρήξεων, ανατροπών, μετασχηματισμών, πειραματισμών σε αντιιμπεριαλιστική και σοσιαλιστική κατεύθυνση. Απαιτεί και προϋποθέτει την όξυνση των ταξικών αγώνων, την ενεργοποίηση και πολιτικοποίηση των κοινωνικών κινημάτων, το ξεδίπλωμα μορφών λαϊκής εξουσίας, την αξιοποίηση της συλλογικής εμπειρίας και επινοητικότητας των ίδιων των άμεσων παραγωγών. Το μεταβατικό πρόγραμμα δεν είναι εγκεφαλική κατασκευή ούτε «σχέδιο επί χάρτου» αλλά οφείλει να είναι σε μια διαρκή διαλεκτική σχέση με τις εμπειρίες των μαζών και την δράση των κινημάτων, προϋποθέτει αναβαθμισμένη συμμετοχή, πατάει πάνω στην ύπαρξη πολιτικών ρευμάτων με επαναστατικό προσανατολισμό.

40. Η ρήξη με τον ιμπεριαλισμό και η αποδέσμευση από τα πολιτικά, στρατιωτικά, οικονομικά και ιδεολογικά δίκτυα που ορίζουν το πλέγμα της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας, αποτελεί αναγκαία συνθήκη για το κίνημα της κοινωνικής απελευθέρωσης. Ένα πρόγραμμα διεξόδου από την κρίση διαλεκτικά ενώνει την εθνική ανεξαρτησία, τη λαϊκή κυριαρχία με την κοινωνική αλλαγή. Επιπλέον, η πάλη για την εθνική ανεξαρτησία, ο αγώνας ενάντια στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο πολύπλοκο πλέγμα των ιμπεριαλιστικών συνθηκών έχει ταξικό πρόσημο. Συγκεφαλαιώνει την πάλη για τη διαμόρφωση ενός νέου ιστορικού μπλοκ με ηγεμονία των δυνάμεων της εργασίας. Δίνει δυνατότητα να νοηματοδοτηθεί εκ νέου ο λαός ως η ενότητα όλων όσων εργάζονται και αγωνίζονται για την αξιοπρέπεια αυτού του τόπου, ανεξάρτητα από καταγωγή. Είναι σε ρήξη με τον εθνικισμό και την πατριδοκαπηλία. Απαιτεί ρήξεις, ανατροπές και συγκρούσεις με όλο το αστικό πλαίσιο της μεταπολίτευσης και τη στρατηγική επιλογή της άρχουσας τάξης για πάση θυσία παραμονή στην ευρωπαϊκή ενοποίηση, ακόμη και με αφόρητο κοινωνικό κόστος και με υποβάθμιση της θέσης του ελληνικού καπιταλισμού. Παρά την ισχυρή συμπύεση τμημάτων της αστικής τάξης από την παρούσα κρίση και τη μνημονιακή πολιτική, δεν υπάρχει μερίδα της που να αμφισβητεί αυτή τη στρατηγική επιλογή. Δεν έχει αρθρωθεί από την αστική μεριά ούτε ένα κατ' ελάχιστον ανταγωνιστικό εναλλακτικό σχέδιο σε αυτά που το ευρωπαϊκό κέντρο επέβαλε. Η αντιιμπεριαλιστική ρήξη αποκτά ταξικό και κοινωνικό πρόσημο. Δεν εκφράζει από κοινού την εργαζόμενη πλειοψηφία και κάποια φανταστική άρχουσα τάξη, που σε φανταστικούς χρόνους και σε φανταστικούς τόπους θα επέλεγε το δρόμο της ανεξαρτησίας. Ο δρόμος της φιλολαϊκής εξόδου από την κρίση, της ανεξαρτησίας, της κοινωνικής αλλαγής, της ανάκτησης στοιχειωδών δημοκρατικών όρων, περνά από τη σύγκρουση με την εγχώρια αστική τάξη. Έτσι, σήμερα η πάλη για την εθνική ανεξαρτησία και τη λαϊκή κυριαρχία συνδέεται άμεσα με τη σοσιαλιστική προοπτική.

41. Τόσο η πορεία του ΣΥΡΙΖΑ προς την εξουσία, όσο και η τραγική του κατάληξη βάζουν το ζήτημα της αντιμετώπισης του κράτους, της κυβέρνησης και της εξουσίας σε μια νέα βάση, απαιτούν την αναμέτρηση με τα ανοιχτά ερωτήματα μιας σύγχρονης επαναστατικής στρατηγικής. Δεν αρκούν οι γραμμικές αντιγραφές του παρελθόντος, οι υπεραπλουστεύσεις ή η αναχώρηση από το επίδοκο πεδίο. Η Αριστερά για να προσεγγίσει το στόχο της λαϊκής και εθνικής κυριαρχίας και της κοινωνικής ανατροπής οφείλει να θέσει το ζήτημα της εξουσίας που περιλαμβάνει αλλά δεν περιορίζεται σε αυτό της κυβέρνησης. Οφείλει να το θέσει με σύγχρονους και πραγματικούς όρους, κατανοώντας ότι σε μια δύσβατη και πρωτότυπη πορεία, μπορεί να προκύψει η ανάγκη ακόμη και συμμετοχής ή κριτικής στήριξης κυβερνήσεων που υλοποιούν το μεταβατικό πρόγραμμα, έστω και εάν απέχουν από αυτό που θα ορίζαμε ως θεσμούς της δικτατορίας του προλεταριάτου στην περίοδο της σοσιαλιστικής μετάβασης. Στην πραγματικότητα μιλάμε για μια ιστορικά πρωτότυπη εκδοχή δυαδικής εξουσίας έξω και πέρα από το μεταρρυθμισμό και τον λεγκαλισμό των ιστορικών προτάσεων για το «δημοκρατικό δρόμο για το σοσιαλισμό». Μια τέτοια πρωτότυπη στρατηγική θα μπορούσε να συνδυάσει την διεκδίκηση μιας κυβέρνησης του μεταβατικού προγράμματος, που θα επιχειρήσει μεγάλες ανατροπές, συμπεριλαμβανομένης και μιας «Συντακτικής Διαδικασίας», με ένα ισχυρό πολιτικοποιημένο και ταξικά προσανατολισμένο λαϊκό κίνημα, ικανό να μπορεί να διαμορφώνει θεσμούς λαϊκής αυτοοργάνωσης, αυτοδιαχείρισης, και αντιεξουσίας. Σε κάθε περίπτωση, δεν ξεχνάμε ότι το σύγχρονο κράτος δεν αποτελεί ένα ουδέτερο εργαλείο. Είναι συμπύκνωση της ταξικής κυριαρχίας των δυνάμεων του κεφαλαίου και αυτό αποτυπώνεται στην ίδια τη λειτουργία του. Είναι ρεφορμιστική αυταπάτη η πεποίθηση ότι μπορεί να αξιοποιηθεί ως έχει, χωρίς βαθείς μετασχηματισμούς και ανατροπές. Δεν νοείται εργατική ή λαϊκή εξουσία χωρίς το ριζικό μετασχηματισμό του αστικού κράτους από όργανο επιβολής και κυριαρχίας των εκμεταλλευτών σε όργανο επιβολής και κυριαρχίας των εκμεταλλευόμενων. Γι' αυτό το λόγο και η ύπαρξη των θεσμών του οργανωμένου λαού είναι καθοριστική. Επομένως το θέμα της εξουσίας πρέπει να τεθεί με μια διπλή οριοθέτηση και από τη λογική της απλής διαχείρισης των σημερινών θεσμών και της τρέχουσας «νομιμότητας» και από τον αναχωρητισμό στο όνομα μιας φανταστικής «λαϊκής εξουσίας» (για την οποία ποτέ «οι συνθήκες δεν είναι ώριμες»). Οι πολύπλοκες δομές και τα δίκτυα του ιμπεριαλισμού και του καπιταλισμού, πρέπει να αντιμετωπιστούν με την ανάπτυξη αντίστοιχα πολυεπίπεδων και ανταγωνιστικών δομών μιας δυαδικής εξουσίας που, κόντρα στην

επίσημη, θα σπέρνει και θα αναπτύσσει τα κύτταρα της μελλοντικής εξουσίας της εργαζόμενης πλειοψηφίας. Μια τέτοια διαδικασία θα είναι αντιφατική αλλά και ελπιδοφόρα, οξύνοντας τις ταξικές συγκρούσεις, επεκτείνοντας τους πειραματισμούς στην κατεύθυνση του μετασχηματισμού των κοινωνικών σχέσεων, της διεύρυνσης της δημοκρατίας «από τα κάτω», της κατοχύρωσης του πιο εκτεταμένου εργατικού και λαϊκού ελέγχου σε κάθε όψη της ζωής.

42. Η σύντομη ιστορία του 21ου αιώνα διδάσκει ότι πειράματα κοινωνικής αλλαγής με προοδευτικό πρόσημο απαιτούν μετωπική πολιτική. Χρειαζόμαστε μια σύγχρονη θεωρία για τα ενιαία μέτωπα, για την διαλεκτική σχέση ενότητας και διαπάλης, για την προωθητική συνύπαρξη διαφορετικών φορέων που ενώνονται όμως σε μια κοινή επιδίωξη. Σήμερα η ίδια η μορφή του πολιτικού φορέα της εργατικής τάξης οφείλει να έχει αφητηριακά στοιχεία μιας μετωπικής, ενωτικής και ανασυνθετικής διαδικασίας. Η διαμεσολάβηση «αντικειμενικά» αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα και η πολιτική σφαίρα είναι το πεδίο στο οποίο συγκροτούνται οι τάξεις ως τάξεις για τον εαυτό τους, ο χώρος που συμπυκνώνει το συνολικό πλέγμα των κοινωνικών σχέσεων και αντιθέσεων. Σήμερα, μόνο μέσα σε ενωτικές και δημοκρατικές μετωπικές μορφές μπορούν να συναντηθούν πολιτικά ρεύματα, ιδεολογικές αναφορές, αγωνιστικές εμπειρίες, οι κινηματικές ευαισθησίες, αγωνίστριες και αγωνιστές που μπορούν να αποτελέσουν την πολιτική ραχοκοκαλιά μιας νικηφόρας και ανατρεπτικής λαϊκής δυναμικής. Η συνθετότητα αυτών των διαδικασιών, ενώ έχει πολλά να μάθει από παρελθόντα εγχειρήματα δεν εξαντλείται σε αυτά. Οι ιστορικές συνεισφορές του κομμουνιστικού κινήματος και των διαφορετικών του πτερύγων χρειάζεται να αποτιμηθούν και να αξιολογηθούν, δεν μπορούν όμως να αναπαραχθούν. Για να υπάρξει μια σύγχρονη και αποτελεσματική κομμουνιστική Αριστερά που μπορεί να διεκδικήσει και να πετύχει την ηγεμονία των εργατικών και λαϊκών συμφερόντων, θα πρέπει να αντιμετωπίσει τα σύγχρονα μέτωπα ως δημοκρατικά πολιτικά εργαστήρια για την επεξεργασία νέων μορφών πολιτικοποίησης, συγκρότησης, προγραμματικής κατεύθυνσης. Να αξιολογήσει δηλαδή ως καθοριστικής σημασίας τις μορφές οργάνωσης και πάλης του αγωνιζόμενου λαού - ακόμη κι αν υπερβαίνουν τα στερεότυπα, να επιχειρήσει την οργανική τους σύνδεση με πολιτικά μέτωπα και υποκείμενα ανατροπής και να πετύχει την προγραμματική τους έκφραση με τα προτάγματα της κοινωνικής ανατροπής και του αναγκαίου σήμερα μεταβατικού προγράμματος σε σοσιαλιστική προοπτική.

43. Κάθε νέα προσπάθεια σήμερα δεν βρίσκεται στο κενό. Έχει πίσω της την πλούσια εμπειρία του κομμουνιστικού κινήματος στον 20ό αιώνα. Οφείλει να ξαναπιάνει το νήμα που κόπηκε όταν αυτό το κίνημα έχασε τον επαναστατικό του χαρακτήρα, και παράλληλα να εμβραθύνει και να ανανεώσει την ιδεολογία και την πολιτική του κομμουνιστικού κινήματος, διδασκόμενη από τις αδυναμίες, τα λάθη, την αποτυχία του. Να μελετήσει το πεδίο και τους σύγχρονους όρους διεξαγωγής της ταξικής πάλης, ώστε να μπορεί να είναι αποτελεσματική, να μπορεί να συσπειρώσει την εργατική τάξη και τα λαϊκά στρώματα, αλλάζοντας το συσχετισμό δύναμης. Να βρίσκεται σε διαρκή κίνηση αυτοκριτικής για να ξεπερνά τις αδυναμίες της. Όλα αυτά βάζουν επί τάπητος το θέμα της διαμόρφωσης ενός σύγχρονου κομμουνιστικού ρεύματος και των οργανωτικών μορφών που μπορεί να πάρει. Δεν μπορούμε να πάμε μακριά με τη λογική του κατακερματισμού, της πάλης για τη διαμόρφωση μικρο-συσχετισμών, της αναμονής ή της άγονης αντιγραφής προηγούμενων δρόμων. Ούτε μπορεί η ανασύνθεση της κομμουνιστικής Αριστεράς να συνδυαστεί με τον αναχωρητισμό από τα κοινωνικά και πολιτικά μέτωπα, το σεχταρισμό, τον εγκλωβισμό σε ιστορικές αναφορές και απόλυτες αλήθειες. Οι δυνάμεις, τα ρεύματα, οι συλλογικότητες, οι αγωνίστριες και οι αγωνιστές που αντιλαμβάνονται τη σημασία της κομμουνιστικής προοπτικής οφείλουν να αντιμετωπίσουν την πρόκληση αυτή με τόλμη και ειλικρινή διάθεση, να δοκιμάσουμε να υπερβούμε συλλογικά και συντροφικά τα όρια της Αριστεράς της ήττας. Σε αυτό θέλουμε να συμβάλλουμε και με τη δική μας πρωτοβουλία κάνοντας ανοιχτό κάλεσμα για μια διαδικασία διαμόρφωσης μιας νέας οργάνωσης κομμουνιστικής αναφοράς. Για να μπορέσουμε πραγματικά να ξαναπούμε ότι ο «κομμουνισμός είναι η νιότη του κόσμου».

Πρωτοβουλία για την
Κομμουνιστική Αριστερά
Μάρτιος 2016